kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Werkprogramma 2023

Movisie

Oktober 2022

kennis en aanpak van sociale vraagstukken

Oktober 2022

© Movisie

INHOUDSOPGAVE

Inleiding **5**

Samen meer impact realiseren 5

Accenten voor 2023 5

2 De publieke taak van Movisie **8**

Kennis van en voor iedereen 8

Voor positieve verandering 8

Leren opdat anderen sneller kunnen leren 8

Duurzame impact 8

3 De programma's van Movisie **10**

2.1 Programma Effectiviteit en vakmanschap 11

1. Projecten en activiteiten 'Effectieve sociale interventies' 13
2. Projecten en activiteiten 'Doen wat werkt in lerende praktijken' 15
3. Projecten en activiteiten 'Inzicht in wat werkt' 16
4. Projecten en activiteiten 'Weten wat werkt' 17
5. Projecten en activiteiten 'Kwaliteit en outcome' 19
6. Projecten en activiteiten 'Stand van het land sociaal werk' 20
7. Projecten en activiteiten 'Actueel vakmanschap' 20
8. Projecten en activiteiten 'Het belang van vertrouwde gezichten' 21
9. Projecten en activiteiten 'Versterken van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid' 22

2.2 Programma Passende ondersteuning 25

1. Projecten en activiteiten 'Verbetertraject toegang sociaal domein' 27
2. Projecten en activiteiten 'Integraal werken in de wijk' 28
3. Projecten en activiteiten 'Ondersteuning zelfredzaamheid van mensen met een licht verstandelijke beperking' 28
4. Projecten en activiteiten 'Aanpak eenzaamheid' 29
5. Projecten en activiteiten 'Geweld in afhankelijkheidsrelaties' 30
6. Projecten en activiteiten 'Sociaal en gezond; domein overstijgend werken' 30
7. Projecten en activiteiten 'Passende ondersteuning voor mensen met psychosociale problemen' 32

2.3 Programma sociale basis 33

1. Projecten en activiteiten 'Samenlevingsopbouw & Buurtwijs' 35
2. Projecten en activiteiten 'Sociaal Fitte wijken' 35
3. Projecten en activiteiten 'Informele zorg & mantelzorg in balans' 35
4. Projecten en activiteiten 'Thuis in de wijk Ouderen' 36
5. Projecten en activiteiten 'Vrijwillige inzet & Wijkteams' 37
6. Projecten en activiteiten 'Ruimte voor invloed inwoners' 37
7. Projecten en activiteiten 'Inclusieve samenleving' 39

2.4 Programma sociale Stabiliteit 40
1. Projecten en activiteiten ‘Naar het objectief beoordelen van grensoverschrijdende en gezonde (seksuele) relaties tussen volwassen’ 42
2. Projecten en activiteiten ‘Doen wat werkt: specifieke doelgroepen’ 42
3. Projecten en activiteiten ‘Herstel van zelf- en samenredzaamheid en onderling vertrouwen’ 43
4. Projecten en activiteiten ‘Vergroten kansengelijkheid in de sociale basis’ 45
2.5 Programma Bestaanszekerheid en waardevol werken 46
1. Projecten en activiteiten ‘Waardevol werken’ 48
2. Projecten en activiteiten ‘Integrale aanpak bestaanszekerheid’ 49
3. Projecten en activiteiten ‘Jongvolwassen: verder bouwen op ervaringskennis en veel belovende initiatieven’ 50
2.6 Kennisinfrastructuur sociaal domein 52
1. Projecten en activiteiten ‘Online en offline kennisplatforms’ 53
2. Projecten en activiteiten ‘Debatten en visievorming’ 54
3. Projecten en activiteiten ‘Associate members’ 55
4. Projecten en activiteiten ‘Versterking samenwerking landelijke kennisinfrastructuur en gemeenten’ 55
Bijlage 1 - Financieel overzicht programma’s en projecten 57
Bijlage 2 - Impactkaarten 58

INLEIDING

Movisie is hét landelijk kennisinstituut voor een samenhangende aanpak van sociale vraagstukken. Samen met de praktijk ontwikkelen we kennis over wat echt goed werkt en passen we die kennis toe. De unieke rol van Movisie is het versnellen van leerprocessen. Wij zijn alleen tevreden, als we een duurzame positieve verandering voor mensen in een kwetsbare positie realiseren.
Met dit werkprogramma geven we uitvoering aan de realisatie van onze meerjarenstrategie 2021-2025.
Movisie draagt bij aan:

- een samenleving waarin iedereen zich erkend en thuis voelt;
- een samenleving waarin mensen kunnen floreren in sociale en maatschappelijke verbanden;
- een samenleving waarin mensen invloed ervaren op de diverse politieke en maatschappelijke keuzes die een grote impact hebben op hun persoonlijk leven;
- een samenleving waarin mensen in een kwetsbare positie ondersteuning krijgen, die is afgestemd op wat zij zelf van betekenis vinden;
- een samenleving waarin vakmanschap gewaardeerd en gefaciliteerd wordt.

De sociale vraagstukken waar Movisie zich mee bezig houdt zijn complex en vergen lange adem. Movisie werkt daarom in onderling samenhangende, meerjarige programma's. Kennis van gender- en cultuurspecifieke aanpakken, veranderkundige kennis en ervaringsdeskundigheid worden naast praktijkkennis en theoretisch inhoudelijke kennis door Movisie ingezet bij de aanpak van vraagstukken in het sociaal domein. Samen met de praktijk zijn we steeds deskundiger in hoe we kennis benutten en hoe we met elkaar innoveren.

Samen meer impact realiseren

In het overleg met het ministerie van VWS, de VNG, de G40, onze Associate members (gemeentelijke professionals, sociale professionals en ervaringsdeskundigen), organisaties van actieve burgers, collega kennisinstituten en diverse maatschappelijke partners, zijn daarvoor de prioriteiten benoemd, die zijn opgenomen in onze meerjarenstrategie en die doorwerken in de accenten in ons werkprogramma voor 2023. Die accenten voor 2023 zijn afgestemd met de betrokkenen beleidsadviseurs op het ministerie van VWS en sluiten aan op onder meer de gemeentelijke propositie *De Winst van het sociaal domein* (in 2021 opgesteld door de gemeentelijke netwerken VNG, G4, G40, M50, P10, Divosa en NDSD), op de in 2020 uitgebrachte Kennis- en Onderzoeksagenda Sociaal Werk en op (de uitwerking van) het nieuwe regeerakkoord van 2022.

Accenten voor 2023

We zetten onze meerjarige programma's voort. De inhoudelijke prioriteiten voor 2023 worden in het volgende hoofdstuk per programma benoemd en toegelicht. Bij de invulling van de programma's sluiten we aan bij de ambities die de staatssecretaris presenteert in de Kamerbrief hoofdlijnen Toekomst Wmo (maart 2022). In dit inleidend hoofdstuk staan we stil bij een drietal accenten voor 2023.

Sociale stabiliteit en bestaanszekerheid

Kim Putters waarschuwt in zijn afscheidsrede van SCP in mei 2022 "dat er een groep in de samenleving is die veel minder makkelijk meekomt. Zij vinden minder makkelijk werk, hebben een lagere levensverwachting en hebben minder kansen in het onderwijs." De coronacrisis heeft een vergrootglas gezet op de ongelijkheid en uitsluiting die (groepen) burgers ervaren en op problemen als onderwijsachterstand, eenzaamheid, armoede, huiselijk geweld, werkloosheid en ondermijnende criminaliteit, met name in kwetsbare wijken.
Wat betreft Corona lijken we het ergste achter de rug te hebben. Maar daarmee is onze samenleving niet in

rustiger vaarwater gekomen. Er zijn verschillende nieuwe ontwikkelingen die zich aandienen. De gevolgen van de oorlog in Oekraïne, de stijgende energieprijzen, de stikstofcrisis en krapte op de woningmarkt zetten de verhoudingen in de samenleving verder op scherp en leiden tot meer ongelijkheid en persoonlijke problemen. Deze manifesteren zich ook in grensoverschrijdend gedrag thuis en in de (semi)publieke ruimte, online en offline. Samen met gemeenten ontwikkelen we kennis om de sociale stabiliteit die nodig is in onze samenleving te bevorderen of te herstellen.
In 2022 zijn we gestart we met een nieuw programma, te weten: “Bestaanszekerheid en waardevol werk”. Aanleiding daarvoor was, dat te veel mensen in hun bestaanszekerheid worden bedreigd. Zij worden uitgesloten op de arbeidsmarkt, hebben geen- of een te laag inkomen om in hun levensonderhoud te voorzien en/of zijn dakloos geraakt. Het is niet genoeg om alleen te werken aan passende individuele ondersteuning en toerusting van deze mensen. We zullen actief kennis moeten ontwikkelen over de mechanismes die bestaanszekerheid onder druk zetten en over wat er nodig is om voor iedereen waardevol werk beschikbaar te maken.

Leven met zorg

Het is onze ambitie om in 2023 eveneens te starten met een nieuw programma “Leven met zorg”. Door de krapte in de zorg en de toenemende stijging van het aantal mensen dat zorgafhankelijk wordt willen we onderdeel zijn van de nieuwe strategie van het ministerie, waarbij wordt ingezet op een verschuiving van zorg naar het sociaal domein. Dat gaat niet vanzelf. Daar is onze kennis over het sociaal domein bij nodig. Onderdeel daarvan is de samenwerking met de Werkplaatsen Sociaal Domein op het gebied van ouderen. Ook de wens van veel mensen die weten dat zij niet meer beter worden om te kunnen léven tot het einde is krijgt aandacht in dit programma. In 2022 zijn we in samenwerking met Agora gestart met een aantal ‘proeftuinen’ (lerende praktijken) om te zien wat er op lokaal niveau nodig is om welzijn en zorg beter met elkaar te verbinden. Door consequent uit te gaan van de behoefte van betrokkenen zelf (én de professionals die in de uitvoering bij hen betrokken zijn, zoals onder meer huisartsen, wijkverpleegkundigen, gemeentelijke professionals en sociaal werkers) willen we niet alleen kennis ontwikkelen, maar willen we ook meetbaar impact realiseren achter de voordeur van het groeiend aantal thuis wonende mensen dat door ouderdom of anderszins te maken krijgt met blijvende fysieke of psychische beperkingen.

Ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid

Het belang van de inzet en benutting van ervaringskennis en -deskundigheid in het sociaal domein wordt weliswaar breed onderkend, maar in de praktijk leven er nog tal van vragen en uitdagingen over wat ervaringskennis en -deskundigheid eigenlijk is, hoe die te benutten, welke randvoorwaarden vervuld moeten worden, welke (kwaliteits)eisen mogen worden gesteld. Dat leidt op het gemeentelijke niveau tot chaos, rolonduidelijkheid en teleurstelling en frustratie bij zowel ervaringsdeskundigen als bij de organisatieonderdelen die van ervaringsdeskundigen gebruik maken. Om daar verandering in te brengen is een langjarige, intensieve en domeinoverstijgende aanpak nodig, waarbij ook samenwerking is gezocht met de collega kennisinstituten. Desgevraagd heeft Movisie bij VWS een voorstel voor een substantieel stimuleringsprogramma Ervaringsdeskundigheid sociaal domein ingediend, waarover met VWS gesprekken hebben plaatsgevonden. Dit stimuleringsprogramma is helaas nog niet van de grond gekomen. Maar Movisie heeft intussen niet stil gezeten. In 2022 is samen met een seniore externe ervaringsdeskundige een methodiek ontwikkeld om langs zogenaamde ‘sleutelscenes’ ervaringskennis van diverse vraagstukken in het sociaal domein te ontsluiten. Anders dan voor wetenschappelijke en professionele kennis ontbreekt het namelijk aan een ‘body of knowledge’ van ervaringskennis. Goede algemeen toegankelijke vindbaarheid en borging van ervaringskennis is nodig voor het verstevigen van de benutting van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid in het sociaal domein.

Movisie zal samen met haar partners in 2023 vanuit de VWS-instellingssubsidie een stevige impuls geven aan het verder verzamelen en vindbaar maken van deze (collectieve) ervaringskennis voor het brede sociaal domein.

2 DE PUBLIEKE TAAK VAN MOVISIE

Kennis van en voor iedereen

Met de instellingssubsidie van het ministerie van VWS vervult Movisie een taak van publieke waarde. Movisie ziet er dan ook op toe dat de activiteiten die zij vanuit de instellingssubsidie uitvoert, de mededinging niet kunnen verstoren. Movisie verzamelt, verrijkt, valideert en verspreidt bestaande kennis op zodanige wijze dat deze kennis voor *alle* geïnteresseerde partijen gratis beschikbaar is. Bij bijeenkomsten en in lerende praktijken bijvoorbeeld brengt Movisie partijen samen, verzamelt zij kennis en deelt zij algemene kennis. Vanuit de instellingssubsidie wordt nooit advies op maat gegeven en voert Movisie geen implementatietrajecten uit. Voor zover Movisie dat al doet, is dat altijd bij activiteiten die anders worden gefinancierd. Ook organiseert Movisie geen congressen of workshops waarvoor reeds een markt bestaat.

Voor positieve verandering

Nederland is een welvarend land, waar de meeste mensen gelukkig zijn en zich goed kunnen redden. Dat geldt echter niet voor iedereen. Zo'n 2,5 miljoen volwassenen in Nederland hebben moeite met lezen, schrijven of rekenen. Dit gaat niet alleen om laaggeletterden, maar ook om laaggecijferden. Naar schatting heeft ongeveer een derde van de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder die zelfstandig woont een lichamelijke beperking, psychische beperking of geheugenklachten. Er zijn allerlei redenen waarom mensen in een kwetsbare positie kunnen verkeren, soms door een opeenstapeling van oorzaken. Sterker nog: kwetsbaarheid kan iedereen overkomen. Het is niet altijd te voorkomen of te verminderen. Wel kunnen de gevolgen van die kwetsbaarheid soms deels worden verzacht. Dat is vaak niet eenvoudig, maar dat is wel precies wat ons drijft. Met de verschillende doelgroepen en de mensen om hen heen proberen wij te ontdekken wat in de praktijk aantoonbaar het beste werkt om de negatieve gevolgen van kwetsbaarheid te verminderen of te voorkomen.

Leren opdat anderen sneller kunnen leren

Kenmerkend bij de aanpak van sociale vraagstukken - zoals het realiseren van een inclusieve, innovatieve en veilige samenleving - is dat ze gepaard gaan met grote onzekerheden. De definiëring van het probleem is veelal complex en deel van het probleem zelf. En er is vaak onvoldoende of te weinig eenduidige kennis over de beste aanpak beschikbaar.
Voor het oplossen van dit soort complexe vraagstukken en om innovatie en verbetering vorm te geven is het nodig om kennis, ervaring en expertise van deelnemers uit verschillende organisaties met elkaar te combineren in een collectief leerproces.
De unieke rol van Movisie is die van katalysator: het versnellen van leerprocessen. Hoe meer Movisie meedoet en leert, hoe groter en scherper de *body of knowledge* wordt. Daar profiteert iedereen van. We streven naar een zo groot mogelijk bereik met ons werk. We juichen ieders bijdrage toe die leidt tot blijvende verbeteringen voor mensen in een kwetsbare positie.
Afvlakking van de leercurve is voor ons het moment om het over te laten aan anderen.

Duurzame impact

De kennislemniscaat is voor Movisie een referentiekader en inspiratiebron voor de wijze waarop wij met kennis omgaan. Het vat onze manier van werken samen en maakt vooral duidelijk dat het om een doorlopend proces gaat. Het gaat ons niet om de losse activiteiten, maar om de beweging, de opeenvolging van de stappen en het collectieve leren. Onze kerntaak is deze lemniscaat op alle onderdelen te helpen

functioneren en kennis te laten stromen. Met als doel de kwaliteit en effectiviteit van zorg en ondersteuning te verbeteren en daarmee bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.

Leren vindt vooral in de praktijk plaats. We willen bevorderen dat er geleerd wordt van lokale praktijken en dat in die praktijken wordt voortgebouwd op wat er al aan kennis voorhanden is. Zo brengt de praktijk ook weer kennis voort. Door ervaring, reflectie en onderzoek ontstaan nieuwe inzichten en wordt onbewust opgedane kennis expliciet gemaakt. Het is nuttig om het resultaat van deze kennisproductie vast te leggen en overdraagbaar te maken. Zo kunnen ook anderen daar hun voordeel mee doen en kunnen leerprocessen versnellen.

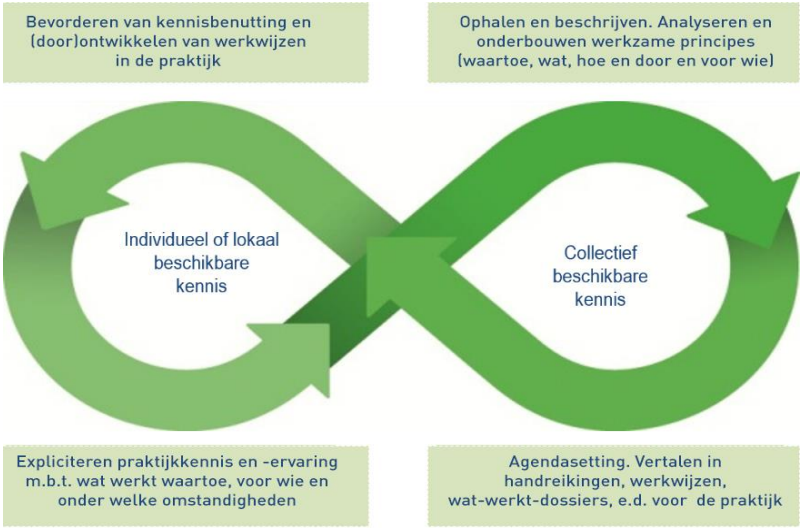

We ontlenen onze autoriteit aan onze body of knowledge over sociale thema’s en over hoe je gezamenlijk het beste kunt leren. We zijn bij veel projecten en vooruitstrevende initiatieven betrokken en hebben daarmee overzicht over de laatste stand van zaken in Nederland. We zijn inhoudelijk onafhankelijk. We laten ons leiden door noties van kwaliteit, validiteit en effectiviteit. Door de kennis die we in de praktijk opdoen zien we ook welke zaken onderbelicht blijven. Movisie heeft daarmee ook een signalerende en agenderende rol.

3 DE PROGRAMMA'S VAN MOVISIE

Op verzoek van onze samenwerkingspartners hebben wij er sinds 1 januari 2019 voor gekozen om het werkprogramma meer op hoofdlijnen te schrijven, waardoor overzichtelijker wordt waar Movisie zich meerjarig mee bezig houdt en welke prioriteiten daarbinnen jaarlijks worden gelegd.
Van ieder programma is een impactkaart opgesteld (impactkaarten[1] volgen als bijlage in de definitieve versie van het werkprogramma), waarin de impact die we met de programma's beogen en de meerjarige programmadoelstellingen zijn gespecificeerd. De directe resultaten onderin de impactkaarten worden jaarlijks geactualiseerd. Waar nodig zijn soms ook op de 'hogere' niveaus aanpassingen aangebracht. In de tekst van dit werkprogramma volstaan we met het benoemen van de ambities per programma en de beoogde resultaten waar we ons op focussen met de keuze van activiteiten per programma voor 2023.
De in dit werkprogramma genoemde projecten en activiteiten worden gefinancierd vanuit de instellingssubsidie van VWS. Van al die projecten is een uitgewerkt projectplan beschikbaar, dat in samenwerking met VWS en de betrokken partners tot stand is gekomen en desgewenst tussentijds ook nog nader kan worden aangescherpt. De resultaten van deze projecten en activiteiten zoals handreikingen, tools en instrumenten bieden we altijd om niet aan iedereen aan.
De projecten die anders gefinancierd worden dragen ook bij aan de beoogde impact van het programma. (In de definitieve versie volgens de titels en de financiers van de grotere projecten, onderaan het betreffende programma.)

[1] De programma impactkaarten worden bijgevoegd in de definitieve versie. In een eerdere fase zijn deze besproken met VWS.

2.1 PROGRAMMA EFFECTIVITEIT EN VAKMANSCHAP

Focus en prioriteiten 2023

Sociaal professionals werken vanuit vakmanschap en kennis effectief aan een stabiele leefsituatie voor mensen in een kwetsbare positie. Mensen in een kwetsbare positie zijn geholpen met het beleid en de hulp- en dienstverlening en ervaren een duurzame positieve verandering in hun leven.

Overheid en maatschappelijke organisaties willen doen wat werkt om het beleid en de hulp- en dienstverlening aan burgers te verbeteren. Het regeerakkoord wijst op het belang om in de Wmo te kijken naar “de bewezen (kosten)effectiviteit”. Doen wat werkt in het sociaal domein betekent werken met oog en oor (responsief) voor de specifieke situatie van individuen of groepen burgers, in een kwetsbare positie. Movisie zet hierbij in op wetenschappelijke kennis, vakkennis en ervaringskennis. Het programma Effectiviteit en vakmanschap blijft dit kennisfundament onderhouden en vernieuwen.

Wetenschappelijke kennis
Movisie heeft in de achterliggende jaren met vele partners geïnvesteerd in het beschikbaar stellen van relevante kennis voor het effectief aanpakken van sociale vraagstukken. In de Kamerbrief hoofdlijnen Wmo (28-3-2022) wijst de staatssecretaris op het belang om “te investeren in onderzoek naar werkzame elementen en de effectiviteit van interventies”. In de wat werkt bij-dossiers is kennis over sociale vraagstukken op een overzichtelijke wijze bijeengebracht. Interventies zijn beoordeeld door onafhankelijke externe deskundigen en overdraagbaar gemaakt in de databank Effectieve sociale interventies. Op deze manier bouwen we aan betrouwbare kennis over effectiviteit gebaseerd op empirisch onderzoek. Dit jaar besteden we extra aandacht aan de wijze waarop effectieve interventies in verschillende settings kunnen worden geïmplementeerd en het combineren van effectieve interventies in integraal beleid. In de InstrumentenWijzer zijn onderbouwde aanpakken verzameld die ondersteunen bij het evalueren en monitoren van de kwaliteit van het uitvoerend werk in het sociaal domein. Deze kennis brengen we actief onder de aandacht, onder meer in lerende praktijken. Weten wat werkt is belangrijk, maar het gaat uiteindelijk om doen wat werkt.

Kennis van de professional
Een trefzekere aanpak van maatschappelijke problemen vraagt om een stevige, zelfbewuste (beroeps)praktijk die gebruik maakt van bestaande kennis. Sociale professionals en professionele ervaringsdeskundigen werken in een dynamische omgeving. Kennis over leren en veranderen is noodzakelijk, evenals kennis van vaardigheden, houding en competenties. Dit vergt voortdurende professionalisering. Over wat werkt in het vakmanschap van sociaal professionals en ervaringsdeskundigen is veel bekend, bijvoorbeeld over de waarde van continuïteit in de werkalliantie tussen professional en cliënt en burger. We hebben oog voor de omstandigheden waaronder professionals hun vak uitoefenen. Zij moeten kunnen opereren in een complexe organisatie- en beleidscontext, ethische afwegingen kunnen maken. Een kwalitatief hoogwaardige vakuitoefening vergt ook iets van het beleid en de organisatie. Onder welke randvoorwaarden kunnen professionals hun vak en beroep goed uitoefenen en welke *governance*-modellen zijn daarbij behulpzaam. Met de Kennis- en onderzoeksagenda sociaal werk zetten we in op een solide kennisbasis.

Ervaringskennis
Kennis uit ervaring is een eigenstandige kennisbron die van belang is bij de gezamenlijke aanpak van maatschappelijke vraagstukken en het verbeteren van beleid, hulp- en dienstverlening. Het is van belang om structuren en werkwijzen zo in te richten dat ervaringskennis van inwoners goed tot z’n recht kan komen.

Zeggenschap van burgers is hierbij noodzakelijk. Ervaringskennis van inwoners kan wetenschappelijke kennis en professionele kennis voeden. En ervaringskennis van inwoners moet bij hulp- en dienstverlening centraal staan.
Ervaringskennis is in het sociaal domein een kennisbron in ontwikkeling. Met betrokken partijen creëren we een platform (kennisplein) waar ervaringsdeskundigen, gemeenten, maatschappelijke organisaties, onderwijs en onderzoek kennis en informatie kunnen vinden. Movisie draagt bij aan de duiding wat ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid is en wat werkt bij de inzet ervan als stimulans voor een overheid die oog en oor heeft voor haar burgers. Met partners in het veld maken een databank met collectieve ervaringskennis: www.ervaringsvraagstukken.nl.

Gemeentelijk beleid
Het toepassen van kennis impliceert vaak een aanpassing in gemeentelijk beleid. Met gemeenten, maatschappelijke organisaties en burgers werken we hieraan. Beleid en bestuur creëren de voedingsbodem waarop wetenschappelijke kennis, professionele kennis en ervaringskennis kunnen gedijen. Hoe gemeenten hun beleid kunnen baseren op de beoogde outcome (de opbrengsten voor de burger) is een belangrijke vraag die we in het programma helpen beantwoorden. Gemeenten kampen bijvoorbeeld met kostenoverschrijdingen in het sociaal domein. Hoe houd je dan nog de beoogde maatschappelijke resultaten voor ogen en kan je met het beter benutten van kennis over wat werkt budgetten effectiever besteden?

Leren en verbeteren
In 2023 zullen we volgens het model van het kennislemniscaat verder bouwen aan kennisbenutting, waarbij burgers in een kwetsbare positie, ervaringsdeskundigen, vrijwilligers, cliëntondersteuners, actieve burgers en (sociaal) ondernemers worden betrokken. Door met deze partijen samen te werken wordt de kennis relevanter bij het daadwerkelijk ondersteunen van cliënten en burgers. We maken hierbij gebruik van zogenoemde leer- en verbetertrajecten. Op basis van een doordacht cyclisch proces (bv. het kwaliteitskompas) worden met betrokken partijen ambities geformuleerd en verbeteracties ondernomen. Door de leer- en verbetertrajecten te evalueren hebben we geleerd over effectieve kennisoverdracht. De kennis die deze trajecten oplevert is voor iedereen gratis toegankelijk.

Ambities van dit programma:
Gemeenten, maatschappelijke organisaties, sociaal professionals, ervaringsdeskundigen, actieve burgers en vrijwilligers dragen allen bij aan passende en effectieve ondersteuning van burgers en blijven samen leren doen wat werkt. Mensen in kwetsbare posities en kwetsbare mensen ervaren vaker positieve ondersteuning.

Beoogde resultaten voor 2023

- Kennis over wat werkt bij sociale vraagstukken is verzameld en ontsloten en om niet beschikbaar gesteld in onder meer wat werkt bij-dossiers.
- Interventies zijn door een onafhankelijke externe erkenningscommissie beoordeeld en opgenomen in de databank Effectieve sociale interventies.
- Er is kennis verzameld over hoe kan worden vastgesteld wat de optimale mix is tussen betaalbaarheid en kwaliteit van het uitvoerend werk in het sociaal domein. Vragen die aan bod komen zijn: Welke rol kan preventie spelen? Is er winst te behalen door stevig te investeren in de sociale basis? Hoe kunnen kwaliteiten bij burgers optimaal benut worden?
- Er zijn lerende praktijken ondersteund met allerlei vormen van beschikbare kennis. Deze kennis wordt actief opgenomen in de uitvoeringspraktijk. De lerende praktijken zijn geëvalueerd. Dit levert kennis op over wat werkt bij lerende praktijken.
- Kennis over wat werkt in vakmanschap is verder ontwikkeld, verspreid en benut in lerende praktijken. Met specifieke aandacht voor de continuïteit in de werkalliantie tussen professional en cliënt en burger. Kennis over professionele besluitvorming is verder verspreid.
- Met beleid, praktijk en wetenschap stellen we vast welke randvoorwaarden vereist zijn om te kunnen blijven doen wat werkt in het sociaal domein. Aandacht voor continuïteit is hierbij een belangrijk aspect.
- Met samenwerkingspartners streven we naar een kennisplein voor en door ervaringsdeskundigen, waar ervaringsdeskundigen, gemeenten, maatschappelijke organisaties, onderwijs en onderzoek informatie kunnen vinden over ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid. Er is een start gemaakt met een databank collectieve ervaringskennis: www.ervaringsvraagstukken.nl.
- In 2023 zetten we in op het verder verstevigen van de beroepsidentiteit van de ervaringsdeskundige in het sociaal domein onder andere via een verkenning van de beloningsstructuur en het verzamelen, verrijken en verspreiden van bestaande functieomschrijvingen uit de praktijk.
- We zetten verschillende vormen van kennis om in handelingsgerichte kennis voor (ervaringsdeskundige) professionals.
- Kennis over voor het sociaal domein passend evaluatieonderzoek is verder ontwikkeld en ontsloten en criteria voor kwalitatief evaluatieonderzoek zijn in de praktijk getest en verspreid. Hiermee is onder meer het instrumentarium voor het beoordelen van interventies in het sociaal domein verruimd. Deze kennis is benut in het bovengenoemde erkenningstraject interventies.

Wat gaan we daarvoor doen?[2]

1. Projecten en activiteiten 'Effectieve sociale interventies'

Doelstelling

De (door)ontwikkeling en benutting van effectieve sociale interventies zodat de sociale vraagstukken waar inwoners in een kwetsbare positie (onze profijtgroep) tegen aanlopen systematisch en doelgericht aangepakt worden en er écht verandering optreedt in hun situatie.

Activiteiten

A. Ondersteunen van interventie-eigenaren

- *Begeleiding* van interventie-eigenaren zodat zij hun interventies ter beoordeling kunnen voorleggen aan de erkenningscommissie of de praktijkpanels (voor het opstapniveau naar de erkenning), inclusief de

[2] In de verdere uitwerking, de concretisering en de uitvoering van de hieronder merendeels globaal beschreven projecten en activiteiten ziet Movisie er nauwgezet op toe dat haar activiteiten de mededinging niet kunnen verstoren, zoals beschreven aan het begin van hoofdstuk 1 van dit Werkprogramma, onder 'Kennis van en voor iedereen'. De enige uitzondering hierop is het Tijdschrift Sociale Vraagstukken, dat als onderdeel van het Platform Sociale Vraagstukken (zie p56) wordt uitgebracht.

begeleiding van interventies die als gevolg van het verstrijken van de 5-jaarperiode voor her-erkenning opgaan. Door het beschikbaar stellen van interventies via de databank effectieve interventies, verbetert de kwaliteit van de ondersteuning door professionals.

- *Ondersteuning van de beoordeling* uitgevoerd door het secretariaat van de erkenningscommissie, respectievelijk het panel van praktijkbeoordelaars. Er zijn vier beoordelingsrondes per jaar, beoordelaars zijn onafhankelijk. De interventie-eigenaren krijgen een uitgebreide terugkoppeling van het oordeel en de verbetersuggesties.
- *Ontwikkelen en onderhouden* tools en uitvoeren activiteiten die de beweging naar erkende interventies aan de voorkant ondersteunen. Zowel op individueel als collectief niveau ondersteunen we interventie-eigenaren in hun verbeterslag. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van het instrumentarium dat in de loop der jaren is opgebouwd en waarmee interventie-eigenaren zelfstandig aan de slag kunnen.
- *Contact houden met interventie-eigenaren* door interventie-eigenaren via onder andere een nieuwsbrief te informeren over ontwikkelingen en activiteiten rondom de databank en door jaarlijks na te gaan of informatie over hun interventie in de databank nog actueel is en blijvende aandacht te stimuleren voor kwaliteitsverbetering.
- *Bijeenkomst met onder andere interventie-eigenaren* gericht op stimuleren van verspreiding en benutting van hun erkende interventies.
- *Intervisie en deskundigheidsbevordering* van begeleiders van interventie-eigenaren, waarbij we het databankteam willen reorganiseren tot een klein team van interventiedeskundigen (eerste begeleiders) aangevuld met een grotere flexibele schil van deskundigen op de inhoudelijke sociale vraagstukken (meelezers) zodat we interventie-eigenaren zo optimaal mogelijk kunnen ondersteunen

B. Ophalen en ontsluiten van kennis over (kwaliteitsverbetering van) interventies en het actueel houden van het beoordelingssysteem

- *Toegankelijk maken positief beoordeelde interventies* via opname in de databank, artikelen op de Movisie-website en via inzet van andere media zoals nieuwsbrieven en sociale media
- *Verbinding* maken tussen databank Effectieve sociale interventies gemeenten, maatschappelijke organisaties, opleidingen en onderzoek via artikelen en andere communicatie-uitingen en door aanpassing van de presentatie van de databank en daarin opgenomen beschrijvingen waardoor deze meer aansluiten bij de levende praktijk.
- *Kennis over het ontwikkelen van interventies* inbrengen bij thema-inhoudelijke programma’s en projecten binnen en buiten Movisie (thema’s die nu spelen zijn: eenzaamheid, leefbaarheid van wijken en buurten, langer thuiswonende ouderen en de vaak vergeten doelgroep jonge mantelzorgers).
- Ook willen we met collega’s met expertise op ervaringsdeskundigheid, inclusie en diversiteit en vakmanschap verkennen, of en hoe hiervoor meer aandacht kan komen bij de begeleiding van interventie-eigenaren en binnen het erkenningstraject.
- *Kennis delen* via artikelen en andere bijdragen aan het themadossier op de Movisie website, in de nieuwsbrief en via sociale media.
- *Kennisuitwisseling en afstemming binnen Samenwerkingsverband Erkenning van Interventies (SEI)*. Binnen SEI wordt door de zes aangesloten kennisinstituten voortdurend onderling kennis uitgewisseld en opgehaald over kwaliteitsverbetering van interventies. De gezamenlijke notitie Erkenning van interventies 2019-2022 over de werkwijze en criteria verloopt eind 2022 en zal in 2023 geactualiseerd worden. Verder bestaat SEI dit jaar 15 jaar. Inmiddels staan ruim 700 erkende interventies in de gezamenlijke databanken, het stimuleren van de implementatie daarvan zien we als een gezamenlijke uitdaging. Ook neemt het belang van domeinoverstijgende integrale interventies toe.
- *Kennisuitwisseling met de leden van de erkenningscommissie en het praktijkpanel*. Op de vergadering van de erkenningscommissie komen ook thema’s aan de orde, zoals de waarde van kwalitatief

evaluatieonderzoek bij beoordelingen, het erkenningstraject in relatie tot complexe interventies, welke maatschappelijke vraagstukken in de databank nog onderbelicht zijn en kritische reflectie op het erkenningstraject. Met deze inzichten versterken we het erkenningstraject dat permanent wordt geëvalueerd.

C. Vergroten draagvlak en versterken randvoorwaarden in het sociaal domein voor kwaliteitsverbetering en benutting van effectieve sociale interventies

Om het ontstaan van een interventiecarrousel te voorkomen werken we aan randvoorwaarden voor implementatie van effectieve interventies.

- *Ambassadeursfunctie adviescommissie*. We willen de adviescommissie die al meer dan 10 jaar als klankbord functioneert een meer actieve ambassadeursfunctie laten vervullen om de dreigende interventiecarrousel in het sociaal domein te doorbreken en de randvoorwaarden voor kwaliteitsverbetering en implementatie te verbeteren. Hierbij willen we boegbeelden uit diverse gelederen betrekken, denk aan: ministeries, gemeenten, brancheorganisaties, opleidingen en maatschappelijke uitvoeringsorganisaties. Goede voorbeelden van toepassen erkende interventies worden breed bekend gemaakt.
- *Draagvlak en samenwerking met VWS (en ander ministeries)*. We vinden het belangrijk dat VWS niet alleen onze opdrachtgever is, maar ook strategisch samenwerkingspartner in het uitdragen van het belang van kwaliteitsverbetering en implementatie van interventies, onder meer door hierop in te zetten in de landelijke programma's die zij initieert. Vanuit SEI gaan we ook directie-overstijgend in overleg met VWS.
- *Thematische stimuleringsimpulsen*. Een in de afgelopen jaren beproefde wijze om een boost te geven aan in de databank onderbelichte sociale vraagstukken en het (tijdelijk) verbeteren van de randvoorwaarden voor kwaliteitsverbetering zijn de zogenaamde thematische stimuleringsimpulsen (zoals deze onder meer op huiselijk - en seksueel geweld heeft plaatsgevonden en op dit moment wordt uitgevoerd op eenzaamheid). We streven er naar dit op meer thema's te realiseren. Binnen toekomstige stimuleringsimpulsen is het belangrijk dat er ook voldoende aandacht is voor de implementatie van de verbeterde interventies.
- *Gemeenten aan zet*. Zoals aangegeven is het van groot belang dat gemeenten als opdrachtgever meer het gesprek aangaan over en sturen op de inzet van goed beschreven, goed onderbouwde en effectieve interventies en dit ook faciliteren. Enkele gemeenten vervullen hierin een voorbeeldfunctie, zoals de gemeente Rotterdam. We gaan onder meer binnen SEI en met VWS na hoe dit gestimuleerd zou kunnen worden, bijvoorbeeld via een landelijke stimuleringsregeling voor het starten van een subsidiebeleid naar voorbeeld van Rotterdam. We gaan hierover ook in gesprek met partijen als VNG. Daarbij is het zinvol de gemeenten van elkaar kunnen leren en zich kunnen laten inspireren door koplopers.

2. Projecten en activiteiten 'Doen wat werkt in lerende praktijken'

Doelstelling

Ten eerste: verspreiden van kennis over hoe je leert in een lerende praktijk. Ten tweede: benutten van kennis in concrete praktijken, deze kennis aanscherpen en verder verspreiden. Samen draagt dit bij aan het verbeteren van hulp- en dienstverlening aan burgers.

Activiteiten

A. Leren van lerende praktijken

- *Workshops methoden van lerende praktijken* - In 2022 ontwikkelden we diverse handreikingen en workshops over methoden van lerende praktijken (zoals actieonderzoek, leer- en verbetertrajecten,

waarderend veranderen en transitiekunde). In 2023 maken we deze workshops en handreikingen openbaar en gratis toegankelijk voor gemeenten, maatschappelijke organisaties en andere belangstellenden. Hierin delen we ook de lessen die we hebben geleerd uit 5 jaar toepassen van lerende praktijken.

- *Versterken body of knowledge en samenwerking Werkplaatsen sociaal domein* - We werken actief samen met de Werkplaatsen sociaal domein en wisselen kennis uit in de themawerkgroep lerende praktijken van de werkplaatsen (Zie ook Weten wat werkt). Ook verzamelen we recente kennis uit binnen- en buitenland. Daarbij sluiten we aan op het project Inzicht in wat werkt, over de overdracht van kennis en interventies van de ene praktijk naar de andere ('transfer').
- *Tools voor duurzaam leren en verbeteren* - Om een lerende cultuur te stimuleren maken we een overzicht van bestaande tools en methoden om duurzaam te leren en verbeteren. Hiervoor halen we kennis op in literatuur en toetsen en verrijken deze binnen verschillende lerende praktijken in lijn B. We publiceren een overzicht en artikel over diverse tools en methoden om te werken aan duurzaam leren & verbeteren en kennisbenutting.
- *Toolbox interventies verbeteren in lerende praktijken* - We ontwikkelen een lerende praktijk voor het doorontwikkelen van veelbelovende interventies. Hiermee versterken we kwalitatief hoogwaardige aanpakken en de toevoer naar de databank Effectieve sociale interventies. Hierin komen kennis over werkzame elementen (Wat werkt bij-dossiers), kwaliteitsverbetering van interventies en lerende praktijken samen. Dit doen we in samenwerking met Effectieve sociale interventies en Weten wat werkt.
- *Interne kwaliteit- en deskundigheidsbevordering* - De interne regiegroep lerende praktijken van Movisie komt drie keer per jaar samen en adviseert over belangrijke ontwikkelingen rondom lerende praktijken.
- *Associate members* - We werken samen met de *associate members* van Movisie, om de kennis(producten) te delen en verspreiden.

B. Ondersteunen van lerende praktijken

- Vanuit de expertise die we de afgelopen jaren hebben ontwikkeld in lijn A, ondersteunen we een aantal lerende praktijken. We brengen hierbij naar voren hoe de drie kennisbronnen (wetenschappelijke -, professionele - en ervaringskennis) het beste benut kunnen worden. Ook zetten we dit jaar in op het verduurzamen van lerende praktijken en lerende manieren van werken en het werken aan een leercultuur. Bij dit alles benutten we de kennis, publicaties en toolkits die we de afgelopen jaren ontwikkeld hebben in lijn A.
  In deze lerende praktijken werken we altijd samen met een thema-inhoudelijk programma. Naast het inbrengen van kennis en expertise, halen we in samenwerking met lijn A ook kennis op uit deze lerende praktijken die we weer een plek geven in de kennisproducten uit lijn A 'leren van lerende praktijken'.

3. Projecten en activiteiten 'Inzicht in wat werkt'

Doelstelling

Binnen Movisie en het programma Effectiviteit en vakmanschap stuiten we geregeld op fundamentele vraagstukken over kennisontwikkeling in het sociaal domein. Met relevante stakeholders benoemen we deze vraagstukken en gaan op zoek naar oplossingen. Dit leidt tot een versnelling van de ontwikkeling van handelingsgerichte kennis in het sociaal domein. En daarmee tot een betere uitvoeringspraktijk.

Activiteiten

A. Wat is de betekenis van sociaalwetenschappelijke inzichten voor het uitvoerend werk in het sociaal domein

- Bijeenbrengen in expertmeetings sociaal werkers, lectoren, hoogleraren rond theorie en theorievorming sociaal werk. Integratie praktijkgerichte sociaal werk-theorie en sociaalwetenschappelijke theorie.

- Het debat over de waarde van theorie wordt geëntameerd.
- Theorieën benutten bij onderbouwing uitvoeringspraktijk in sociaal domein.

B. Effectiviteit en effectieve interventies

- We spreken zes gezaghebbende sleutelpersonen in het sociaal domein over hun visie op effectiviteit en effectieve interventies in het sociaal domein. Verschillende perspectieven komen aan bod. De nadruk ligt op de integratie van nu nog gescheiden werelden. Slimme oplossingen om zinvolle kennis toegankelijk te maken voor professionals en ervaringsdeskundigen. De gesprekken worden gepubliceerd.
- Deze publicatie vormt het startpunt voor een debat over het vaststellen van effectiviteit in het sociaal domein. De verdere strategie stellen we vast met onze communicatiemedewerkers. Het kan gaan om kleine gerichte gesprekken die we verspreiden in een reeks artikelen of om een openbaar debat met een groter bereik.

C. Kwalitatief evaluatieonderzoek

- Movisie is onderdeel van het Samenwerkingsverband Erkenning van Interventies (SEI, zie Effectieve sociale interventies). In 2023 werken we met het SEI verder aan de integratie van *kwalitatief* evaluatieonderzoek in het erkenningstraject naast *kwantitatief* onderzoek. We ondersteunen hierin begeleiders van interventies en secretariaatsmedewerkers van de erkenningscommissies. We dragen bij aan het uitvoeren van een pilot in de erkenningscommissies en de evaluatie van die pilot. De opbrengsten van de evaluatie worden door de instituten gezamenlijk verwerkt in het erkenningstraject. Dit leidt tot een aangepaste set criteria voor beoordeling van interventies.
- Via onze website dragen we bij aan een gezamenlijke voorlichtingscampagne om interventie-eigenaren en onderzoekers te informeren over de aanpassing van de criteria en de mogelijkheden die de verbreding van evaluatie van interventies biedt.
- Movisie heeft in 2021 een groep gerenommeerde kwalitatief onderzoekers bij elkaar gebracht. Zij houden zich bezig met evaluaties in het sociaal domein. De centrale vraag is: wat de toegevoegde waarde is van kwalitatief evaluatieonderzoek voor het sociaal domein. In 2022 maakten we hierover een publicatie: *De toegevoegde waarde van kwalitatief onderzoek* (Rensen e.a.). Deze publicatie is vaak bekeken en er volgden veel reacties. Met deze groep gaan we nader in op de ‘transfer’ van kennis en effectieve interventies. Hoe kan kennis worden overgedragen van de ene op de andere lokale of regionale werkpraktijk. In twee sessies met de werkgroep halen we de kennis op. We doen vervolgens deskresearch in nationale en internationale bronnen. In een korte, laagdrempelige en aansprekende publicatie zetten we de belangrijkste informatie op een rij, zodat deze toepasbaar is in lerende praktijken.

4. Projecten en activiteiten ‘Weten wat werkt’

Doelstelling

Het ophalen, ordenen, verrijken, duiden en dissemineren van kennis over wat werkt.

Activiteiten

A. Wat werkt bij-dossiers

- Ophalen en verrijken van kennis over wat werkt (in samenwerking met lerende praktijken en andere uitvoerende projecten) door middel van: leersessies, documentanalyse, interviews en observatie. Deze activiteit zal in 2023 verder geïntensiveerd worden.
- Analyse van diverse kennisbronnen (op thema) door middel van: deskresearch, expertmeetings en interviews.
- Ordenen, duiden en waar nodig agenderen van deze kennis in discussie en dialoog met praktijk en wetenschap rond specifieke thema's.

- Specifieke aandacht voor ervaringskennis als kennisbron voor de wat werkt bij-dossiers.
- Ontsluiten van wat werkt-kennis via interactieve wat werkt bij-dossiers, verkennende studies, kennissyntheses, artikelen(series), lezingen, colleges, workshops, infographics, filmpjes en praktische tools.
- Toetsen en benutten van deze wat werkt-kennis in lerende praktijken.

B. Ondersteuning Werkplaatsen sociaal domein

- Ondersteuning van de Werkplaatsen sociaal domein. Ondersteunen van vier themagroepen en het jaarlijks symposium van de werkplaatsen.
- Ondersteunen bij het koppelen van regionale kennis en landelijk kennis door middel van het kennislemniscaat.

C. Kennisverspreiding

- Kennisbijdragen aan andere organisaties, zoals: ministeries, kennisinstituten, ZonMw, Vakkundig aan het Werk, VNG, SWN, NOV en andere landelijke organisaties en aan thema-inhoudelijke programma's van Movisie. Inspelen op actuele vragen.
- Netwerkonderhoud door netwerkgesprekken en deelname aan relevante congressen en bijeenkomsten.
- (Mede)organisatie van het landelijk congres Doen wat werkt. Voorgaande congressen werden georganiseerd in samenwerking met de VNG, Divosa, ZonMw, SWN en andere thematisch relevante partners.
- Kennisdeling door middel van het themadossier Wat werkt, de websites van Movisie en artikelen in vakbladen.

5. Projecten en activiteiten ‘Kwaliteit en outcome’

Doelstelling

Gemeenten sturen met succes op sociale kwaliteit en betaalbaarheid om het beoogde resultaat bij de burger of cliënt (outcome) te behalen.

Activiteiten

A. Benutten van wat werkt bij het sturen op outcome

- We leren met gemeenten, uitvoeringsorganisaties en inwoners hoe ze de wat werkt-kennis uit de handreiking *Outcomegericht werken met behulp van het kwaliteitskompas (2022)* kunnen toepassen. We benutten hiervoor het leernetwerk gemeenten dat we in 2022 zijn gestart.
- In lerende praktijken verkennen en beschrijven we wat er nodig is om leidende principes in het werk bij gemeenten en uitvoeringsorganisaties te implementeren.
- In samenwerking met het project ‘ruimte voor invloed van inwoners’ onderzoeken we wanneer en hoe gemeenten en maatschappelijke organisaties inwoners meer kunnen betrekken in de cyclus van het kwaliteitskompas en maken we handvatten hoe dat vormgegeven kan worden.

B. Hoe kan betaalbaarheid en sociale kwaliteit worden gecombineerd in de sociale basis?

- We gaan na wat werkt? We bouwen voort op ‘Sociale basis in cijfers’ en het project ‘Van aanbesteden naar sociaal besteden’ uit 2022. We vertalen de kennis en inzichten in handvatten voor de praktijk.
- We participeren sinds 2022 in een netwerk met drie hogescholen en de Radboud Universiteit over sociale kwaliteit. In 2023 zetten we deelname aan dit netwerk voort en werken we aan het antwoord op de vraag hoe je binnen gemeenten sociale kwaliteit kunt versterken met gemeenten en sociale partners.

C. Verrijken instrumentwijzer met narratief onderzoek (kwalitatief onderzoek waarbij verhalen centraal staan)

- We verrijken de Instrumentwijzer met diverse meet- en monitormethoden waar ervaringen van inwoners centraal staan. We vertalen ze naar handvatten en tools voor de praktijk, bijvoorbeeld voor het cliëntervaringsonderzoek (CEO).
- In een leerkring met gemeenten reflecteren we op het nut van deze meet- en monitormethoden bij het verbeteren van de toegang tot hulp- en dienstverlening. Wat kun je met de resultaten en hoe voer je hier het gesprek over met onder andere de gemeenteraad. We vertalen de uitkomsten in een infographic of praatplaat.
- We ontwikkelen bruikbare tools hoe monitoringsgegevens te interpreteren en wat daarvoor nodig is. Bijvoorbeeld bij het gebruik van de Most Significant Change-methode en de doorontwikkeling van Wat Telt, een monitorinstrument dat uitgaat van de wensen en voorkeuren van de cliënt.

6. Projecten en activiteiten ‘Stand van het land sociaal werk’

Doelstelling

Zicht houden op ontwikkelingen knelpunten in werkomstandigheden en beroep van professionals in sociaal domein, met specifieke aandacht voor administratie- en regeldruk. Inzet kennis en instrumenten om knelpunten op te lossen, zodat professionals met plezier hulp- en dienstverlening blijven bieden aan burgers.

Activiteiten

A. Volgen ontwikkelingen in werkveld, beroepen, werk en werkomstandigheden en de effecten voor professionals en inwoners zichtbaar maken

- Kennis verzamelen en ontsluiten over ontwikkelingen in het werkveld vanuit het perspectief van sociaal werkers. Opvallende thema`s of werksoorten uitlichten en discussies opstarten via artikelen of bijeenkomsten.
- Uitkomsten rondom vraagstukken en knelpunten rondom zzp’er-schap in het sociaal domein blijvend onder de aandacht brengen en opstarten van een leernetwerk zzp’ers in samenwerking met de beroepsgroep sociaal werk naar aanleiding van uitkomsten raadpleging.
- Kennisverspreiding en kennisbenutting van de opgehaalde kennis uit 2022 over onder andere binden van medewerkers en vele functies in de praktijk
- Kennis verzameling en ontsluiten over het thema zeggenschap door professionals binnen organisaties.

B. Administratie- en regeldruk

- Opgedane kennis uit leerbijeenkomsten, workshops en raadplegingen in 2022 agenderen en verspreiden met betrekking tot administratie- en regeldruk van professionals in het sociaal domein.
- Kennisbenutting en doorontwikkeling van kennis door samen met de praktijk een aantal leer- en verbeterpraktijken administratie en regeldruk op te starten waarbij aandacht is voor onderliggende vraagstukken zoals zeggenschap, vitaliteit en relatie opdrachtgever en opdrachtnemer.
- Doorontwikkelen van beschikbare tools en instrumenten administratie en regeldruk en passend maken voor de doelgroep.

C. Kennisfunctie leren en professionaliseren

- Kennis verzamelen en delen over leren en professionaliseren en deze toegankelijk maken voor een brede doelgroep door kennisdossier up to date te houden, bijdrage te leveren aan kennisontwikkeling via het schrijven van artikelen, kennis inbrengen bij projecten of artikelen van anderen, workshops, blogs en congressen en verspreiden van aansprekende voorbeelden
- Via netwerkgesprekken en deelname aan congressen en bijeenkomsten blijven we in verbinding met het veld, signaleren we nieuwe ontwikkelingen en vraagstukken. Ook is ruimte voor kleine actuele kennisvragen van landelijke partijen, gemeenten, maatschappelijke organisaties en professionals.

7. Projecten en activiteiten ‘Actueel vakmanschap’

Doelstelling

De sociaal professional maakt gebruik van een evenwichtige mix van bestaande en nieuwe kennis in het werk. Professionals zijn vakbekwamer, waardoor inwoners zich gehoord en geholpen voelen en een verbetering ervaren in hun situatie.

Activiteiten

- *Methodische professionaliteit* - Reflecteren met de uitvoeringspraktijk, andere kennisinstituten (lectoraten) en het onderwijs over ‘nieuwe’ werkwijzen in relatie tot al langer bestaande basismethodieken in het sociaal werk.

- *Thematische lerende praktijken vakmanschap* - Het analyseren en beschrijven van twee praktijken op belangrijke thema's: 1. Politiserend werken / collectief werken in relatie tot de rol van de sociaal professional in de sociale energietransitie. We maken hierbij gebruik van kennis die we eerder hebben opgebouwd over politiserend / collectief werken. De opbrengsten worden gepubliceerd en zijn om niet beschikbaar voor een ieder.
- Opzetten van twee langlopende (2023-2024) lerende praktijken op methodische professionaliteit en politiserend en collectief werken.
- *Blended hulpverlening* - Organiseren, met kennis ondersteunen, begeleiden en monitoren van 3 tot 5 werkplaatsen blended hulpverlening (online en offline) in samenwerking met gemeenten en maatschappelijke organisaties binnen en buiten de Randstad. In elke werkplaats brengen sociaal professionals casussen of vraagstukken in. De online/offline-betrokkenheid van cliënten, en burgers staan centraal. Bij deze werkplaatsen wordt samengewerkt met deskundigen op het gebied van blended hulpverlenen en e-tools, zoals Marcha Hartman-van der Laan (NHL Stenden Hogeschool) en Hans Versteegh of de trekkers van de Alliantie Digitaal Samenleven. We bouwen voort op de kennis uit het project 'Online en digitaal vakmanschap'. We delen kennisdelen over blended leren en de inzichten en resultaten van de werkplaatsen in gratis toegankelijke webinars. We maken een infographic of factsheet over hoe je in de praktijk de transitie naar blended hulpverlening kan maken. We maken een overzicht van de competenties die nodig zijn voor digitaal en online vakmanschap met handvatten hoe deze competenties kunnen worden versterkt. Waar mogelijk in de vorm van een interactieve e-tool, te ontwikkelen in 2024.

8. Projecten en activiteiten 'Het belang van vertrouwde gezichten'

Doelstelling

Bewustwording van belang continuïteit in hulp- en dienstverlening bij professionals, maatschappelijke organisaties en lokaal beleid. Zicht op randvoorwaarden hiervoor op het niveau van organisaties en beleid. Goede voorbeelden over wat werkt in de relatie tussen professional en cliënt of burger verzamelen en verspreiden.

Activiteiten

- In 2022 publiceerden we een veelgelezen essay: Het geheim van de lange relatie.pdf (movisie.nl). Een essay dat tot stand kwam in nauwe samenwerking met Divosa, SAM, Sociaal Werk Nederland, Stichting Beroepseer, VNG en ZonMw. In 2023 verspreiden, ontsluiten en verrijken we het gedachtengoed van het essay.
- Vervolg literatuurstudie over impact en werkzame elementen van (dis)continuïteit in de relatie tussen de professional en de cliënt of burger.
- Vervolg van de proeftuinen uit 2022: uitproberen van werkwijzen die meer continuïteit in zich hebben, hierop reflecteren, werkwijzen verrijken en ontsluiten inzichten en voorbeeldaanpakken.
- Doorontwikkelen tools voor 'eerlijke gesprekken', deze ontsluiten door voorbeelden te verzamelen, te beschrijven en te verspreiden.
- Bewustwording bij beleidsmakers en managers welke randvoorwaarden op beleidsmatig en organisatorisch niveau nodig zijn voor het opbouwen van een relatie met cliënten/ burgers en hoe deze te beïnvloeden zijn.
- Verspreiden van werkwijzen via artikelen, blogs/vlogs, workshops en waar mogelijk via de databank Effectieve sociale interventies.

9. Projecten en activiteiten ‘Versterken van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid’

Doelstelling

Het kennisfundament van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid is verstevigd en ervaringsdeskundigen zijn ondersteund in hun werk. Hierdoor komt ervaringskennis beter tot z’n recht, kunnen ervaringsdeskundigen hun werk beter uitvoeren en worden cliënt en burger daarmee beter ondersteund.

Activiteiten

A. Het verstevigen van het kennisfundament onder ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid:

- Algemeen kennis- en netwerkonderhoud via themadossier, website, artikelen, workshops, netwerkgesprekken, deelname congressen, bijeenkomsten. Via deze kanalen verspreiden we kennis en resultaten van de verschillende experimenten, praktijkvoorbeelden en onderzoeken. Ook organiseren we met partners een grotere bijeenkomst over ervaringskennis.
- We leveren een kennisbijdrage aan andere programma's en/of organisaties, zoals ZonMw, ministeries, VvEd, VNG, SWN, patiënten- en cliëntenorganisaties, maar ook aan opgaven bij het verbeteren van de toegang sociaal domein en bestaanszekerheid.
- (Mee)werken aan verkennen mogelijkheden voor een gezamenlijk kennisplein en netwerk Ervaringskennis/deskundigheid met partners als de Vliegende Brigade, VvEd, NJi en Vilans, ook in KAMZO/WSD verband waar we onder andere een themawerkgroep Ervaringsdeskundigheid begeleiden. En we trekken een Associate Members-werkgroep Ervaringskennis, die bestaat uit ervaringsdeskundigen, gemeenten en organisaties waar ervaringsdeskundigen werkzaam zijn. Zij geven ons feedback, denken mee over nieuwe ontwikkelingen en vragen en we benutten hun praktijk om innovatieve voorbeelden te beschrijven.
- Via veldconsultaties, netwerkgesprekken en deelname aan congressen en bijeenkomsten blijven we in verbinding met het veld, signalen en nieuwe ontwikkelingen. Ook is ruimte voor kleine actuele kennisvragen van gemeenten, maatschappelijke organisaties en ervaringsdeskundigen.

B. Versterken collectieve ervaringskennis

- Uitbouw en doorontwikkelen van www.ervaringsvraagstukken.nl tot een unieke plek waar (collectieve) ervaringskennis wordt aangeboden en verbreding van onderwerpen: van schulden en gokverslaving naar nieuwe onderwerpen (bijv. dakloosheid, eenzaamheid, huiselijk - en seksueel geweld).
- Verkennen van manieren om collectieve ervaringskennis te verzamelen, bijv.:
    - door te verbinden met zelfhulpgroepen (bijv. Maatje achter de voordeur) en cliëntenorganisaties (zie bijv. Mind Expert Center) als bron voor collectieve ervaringskennis.
    - door te experimenteren met een nieuwe gespreksleidraad, ontwikkeld op basis van ervaringen zoals machteloosheid, uitzichtloosheid en uitsluiting, en wat het vraagt van beleid en hulpverlening om deze ervaringen te voorkomen.

C. Grensontmoetingen kennisbronnen organiseren, beschrijven en hiervan leren:

- Kruisbestuiving en samenwerking tussen wetenschappelijke -, vak- en ervaringskennis. In 2022 hebben we vooral kennis opgehaald over welke factoren van invloed zijn op een gelijkwaardige benutting van ervaringskennis. In 2023 ligt het accent op de verspreiding en benutting van die opgehaalde kennis:
    - Beschrijvingen van grensontmoetingen in den lande en hoe het werkt om tot een goede dialoog te komen, verspreiden via artikelen en workshops. Ook geven we kijkjes in onze eigen Movisie keuken over hoe wij de dialoog en samenwerking tussen kennisbronnen vormgeven en wat daarin wel en niet werkt.

- Ervaringskennis toevoegen in Wat werkt bij-dossiers: wat betekent het als je een dossier start vanuit ervaringskennis, hoe voeg je ervaringskennis toe, is er voldoende ervaringskennis voorhanden? We zijn in 2022 gestart met een experiment in de dossiers: Aanpak dak- en thuisloosheid jongeren, Armoede en schulden en Arbeidstoeleiding. Deze dossiers ronden we af in 2023 en we verbreden naar een of twee andere dossiers.
- Beschrijvingen en kennis die we opdoen in de grensontmoetingen vertalen we naar een kennisproduct dat beschikbaar wordt voor derden. Denk aan een kennissynthese, handreiking of bijv. een tool om het gesprek en begrip tussen de verschillende kennisbronnen, de beelden en de vooroordelen te faciliteren.

D. Beroepsidentiteit van de ervaringsdeskundige in het sociaal domein verstevigen:

- Aansluiting van het beroep ervaringsdeskundige in het sociaal domein door bijv. het ontwikkelen van een handzame folder over het beroep dat aansluit bij passend taalgebruik in het sociaal domein en door voorbeeld-functieomschrijvingen op te halen, te verrijken en te verspreiden.
- Verkenning beloningsstructuur voor de inzet van ervaringskennis/deskundigheid in relatie tot de obstakels binnen organisaties, de uitkeringssituatie van mensen, en dergelijke. We doen dit samen met het programma Bestaanszekerheid / waardevol werk.
- Samen met partners als VvEd en Veerkrachtcentrale verkennen of er voldoende zicht is op de ontwikkelmogelijkheden voor mensen die met hun ervaringen aan de slag willen in het sociaal domein, via opleidingen dan wel praktijkervaring (ook in relatie tot het kwaliteitssysteem van de VvEd).

E1. Met de praktijk leren over het benutten van ervaringskennis en zeggenschap van inwoners

- Een belangrijk onderdeel van dit project is het leren in, met en tussen organisaties en gemeenten in de praktijk. Dat doen we in lerende praktijken en leernetwerken waarin we met gemeenten en organisaties kennis en ervaring opdoen over hoe je ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid optimaal kunt inzetten. Deze lerende praktijken en leernetwerken zijn deels al opgestart in 2022 en worden gecontinueerd in 2023, en een aantal starten in 2023. In de lerende praktijken zijn ook verbindingen met de leerstoel Participatie en effectiviteit van wetenschappelijk directeur Saskia Keuzenkamp aan de VU. De lerende praktijken willen we gedurende langere tijd (1,5-2 jaar) monitoren, evalueren en bijstellen omdat dergelijke veranderprocessen tijd kosten. Het gaat om vier lerende praktijken: Herstelexperts in de gemeente Almere (1), aanpak 18-/18+ vanuit jongerenperspectief (2), Kwartiermaken in maatschappelijke organisaties (3) en gemeenten (4) om ruimte en zeggenschap te geven aan ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid.

E2. Kennis over inzet ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid verrijken en verspreiden

- We maken een kennissynthese van de kennis en inzichten uit de lerende praktijken en netwerken, ook die van 2021 en 2022. Deze kennissynthese met inzichten over de inzet van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid delen we tijdens een terugkombijeenkomst met deelnemers van de lerende praktijken en leernetwerken en verspreiden we ook breder naar gemeenten, maatschappelijke organisaties, cliënt- en inwonerorganisaties en ervaringsdeskundigen in het sociaal domein.
- De belangrijkste inzichten uit het leernetwerk *in beleid voor gemeenten* en de lerende praktijk *Kwartiermaken voor ervaringsdeskundigen* verwerken we ook in een 2.0 versie van de *Handreiking Kwartiermaken*. Ook besteden we aandacht aan de rol die ervaringsdeskundigen zelf kunnen spelen als kwartiermaker. Hierin zoeken we de samenwerking met Markieza en we verkennen met bestaande opleidingen, zoals de Associate Degree Ervaringsdeskundigheid hoe het kwartiermaken onderdeel kan zijn van het curriculum.

Deelprogramma's en grote projecten anders gefinancierd:

- Stimuleringsprogramma sociaal werk, ministerie van VWS & ZonMw
- In samenwerking met de Associatie Werkplaatsen Sociaal Domein, versterking van de ondersteuning en zorg voor zelfstandig wonende ouderen in 2023-2025
- Meewerken aan ZonMw-programma interventies eenzaamheid
- Erkenningscommissie Justitiële Interventies in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid

2.2 PROGRAMMA PASSENDE ONDERSTEUNING

Focus en prioriteiten 2023

Beoogde impact van het programma: Mensen in een kwetsbare positie vinden en krijgen waar nodig tijdige en samenhangende ondersteuning, in aansluiting op hun eigen wensen en kunnen.

Passende ondersteuning is belangrijk voor die mensen die door omstandigheden, bijvoorbeeld door fysieke, psychische of verstandelijke beperkingen niet vanzelfsprekend en volledig op eigen kracht hun leven vorm kunnen geven. Door zorg te dragen voor passende ondersteuning, naast een solide sociale basis, dragen we bij aan kansengelijkheid om in een veilige thuisomgeving naar vermogen en in aansluiting op de eigen wensen het leven in te richten.

Ouderen, mensen met dementie, mensen met een licht verstandelijke beperking en mensen met een psychiatrische aandoening kunnen gelukkig steeds beter meedoen in onze samenleving. In veel gemeenten zien we, mede door de beleidsmatige en financiële schotten tussen de diverse gemeentelijke diensten, dat het moeizaam lukt echt integraal en levens breed (tijdelijke) ondersteuning te organiseren en is daarmee de effectiviteit ervan nogal eens discutabel.

Er ontstaat meer bewustwording voor het belang van passende ondersteuning. Zo is een grote verschuiving gaande ten aanzien van het eigenaarschap van psychische problematiek. De GGZ en huisartsen zien in toenemende mate het belang van het betrekken van het sociaal domein bij mensen met psychische of psychosociale problematiek. Deze samenwerking verloopt echter niet vanzelf, er moet een grote kloof overbrugd worden om deze samenwerking te laten slagen. MantelzorgNL heeft de afgelopen jaren flink gepleit voor een gelijkwaardiger positie van mantelzorgers ten opzichte van de formele zorg en ondersteuning. De coronacrisis liet zien dat dit nog steeds niet op orde is. De toenemende complexe zorgvraag in de thuissituatie toont dat een goede samenwerking met én een goede ondersteuning van mantelzorgers nog steeds van belang is in ons stelsel van zorg en ondersteuning. Ook de bewustwording van de eenzaamheidsproblematiek is het laatste jaar verder vergroot. In meer dan 200 gemeenten wordt, via het actieprogramma Een tegen Eenzaamheid, gewerkt aan een aanpak die eenzaamheid moet verminderen. Door het benutten van ontwikkelde kennis en het borgen van een aanpak op eenzaamheid in regulier beleid en vanuit een integrale uitvoering

In dit programma ligt de focus op het systeem van zorg en ondersteuning zoals we dit in Nederland hebben georganiseerd. We willen bijdragen aan de versnelling van de transformatie door het versterken van de samenwerking met inwoners en soms in het bijzonder cliënten, om zo tot passende oplossingen te komen die aansluit bij hun noden en wensen. Waarbij tegelijkertijd een goede balans vinden met het maatschappelijk belang en de daarbij behorende uitvoering van wetgeving in het sociaal domein.

Movisie richt zich in dit programma in 2023, net als in vorige jaren, op inwoners van jong tot oud, waaronder in het bijzonder mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB), mensen met beperkingen door ouderdom dan wel door een chronische ziekte of handicap, mensen met multi-problematiek, mantelzorgers en mensen met eenzaamheid. We richten ons op de ondersteuning vanuit hun leefwereld en levensloop, waarbij ondersteuning vanuit het brede sociaal domein aan de orde is.

Ambities van dit programma:

1. Uitvoering van passende ondersteuning

Mensen met een (meervoudige) ondersteuningsvraag en hun huishoudens ervaren dat de zorg en ondersteuning toegankelijk, tijdig en samenhangend is en aansluit bij hun wensen, behoeften en mogelijkheden.

Mensen zijn in de gelegenheid informele zorg in te passen in het leven, voelen zich ertoe uitgenodigd zich in te zetten én worden door de omgeving gezien als gelijkwaardige partner in zorg en ondersteuning voor mensen in kwetsbare situaties.

Mensen ervaren veiligheid, zowel in huiselijke kring als in sociale verbanden, door het eerder in beeld brengen van slachtoffers en plegers bij geweld in afhankelijkheidsrelaties, zodat zij adequate en effectieve hulp ontvangen om de geweldsdynamiek te doorbreken.

2. Passende ondersteuning in de wijk

Mensen kunnen naar eigen vermogen deelnemen aan de samenleving en ervaren steun van sociale netwerken en steunsystemen in de wijk. De inzet van collectieve voorzieningen en activiteiten draagt bij aan het zo snel, tijdig en eenvoudig mogelijk oplossen van problemen, het benutten én versterken van de sociale basis.

3. Versterken van sociale verbanden

Mensen ervaren dat zij op een voor hen waardevolle manier mee kunnen doen en onderdeel uitmaken van de samenleving, ook als zij te maken hebben met kwetsbaarheid.

Mensen ervaren dat zij betekenisvolle contacten hebben en kunnen onderhouden met anderen.

4. Verbinding zorg en welzijn

Mensen profiteren van de verbinding tussen sociaal en gezond. Over alle beleidsterreinen heen wordt gewerkt aan een positieve gezondheid voor een gezonde omgeving en gezond leven. Voor wie niet gezond is of wordt, wordt passende ondersteuning op alle levensgebieden geboden.

Beoogde resultaten 2023

- Gemeenten werken aan het verbeteren van de toegang sociaal domein met behulp van kennis over wat werkt bij vraagstukken voor de toegang.
- Inwoners ervaren structurele verbeteringen in de organisatie van de integrale toegang tot passende ondersteuning, waarbij rekening wordt gehouden met hun specifieke sociaal-maatschappelijke context.
- Inwoners in een kwetsbare positie met meervoudige en/of complexe vraagstukken vinden en krijgen tijdige en samenhangende ondersteuning, dichtbij huis in aansluiting op hun wensen en kunnen.
- Kennis over integraal werken draagt bij aan het zo snel en eenvoudig mogelijk oplossen van problemen met meer inzet op samenwerking in de wijk en door domein overstijgende samenwerking te verbeteren.
- Mensen met een lichtverstandelijke beperking ervaren meer eigen regie en zelfredzaamheid en mogelijkheden om zich te ontplooien.
- Professionals en beleidsmakers voelen zich beter toegerust om de drempel naar voorzieningen en activiteiten in de wijk voor mensen met een lichtverstandelijke beperking te verlagen, preventief te werken en escalatie van problemen tegen te gaan.
- Gemeentelijke en uitvoerende professionals, organisaties en mensen zijn bekend met kennis en aanpakken ten aanzien van de diversiteit van eenzaamheidsproblematiek onder de verschillende groepen en passen dit toe in beleid, in de praktijk en in het dagelijks leven.

- Slachtoffers en plegers van geweld in afhankelijkheidsrelaties zijn eerder in beeld bij professionals en ontvangen adequate en effectieve hulp om de geweldsdynamiek te doorbreken.
- De handelingsbekwaamheid van professionals, daar waar het gaat om de omgang met mensen met psychische problematiek, is vergroot. Mensen met een psychische kwetsbaarheid ervaren dat zij passende ondersteuning en zorg krijgen die aansluit bij hun wensen en dat zij onderdeel uitmaken van en mee kunnen doen in de buurt waar zij wonen.
- Verbinding tussen sociaal en gezond is steeds meer vanzelfsprekend, waardoor inwoners in een kwetsbare positie levensbrede en laagdrempelige ondersteuning ervaren.

Wat gaan we daarvoor doen?[3]

1. Projecten en activiteiten 'Verbetertraject toegang sociaal domein'

Doelstelling

Gemeenten werken aan het verbeteren van de toegang sociaal domein voor alle inwoners en nadrukkelijk voor inwoners in kwetsbare situaties, met behulp van kennis over wat werkt bij vraagstukken voor de toegang. Door:

1. Het versterken van de uitvoeringskracht bij toegangsmedewerkers;
2. Het inwonerperspectief zowel in de uitvoering als bij beleid als vanzelfsprekend uitgangspunt te nemen;
3. Oplossingen te zoeken voor weerbarstige knelpunten in de toegang en zo nodig adresseren bij landelijke tafels;
4. Kennis, ervaringen en vaardigheden op het gebied van de toegang borgen en verder ontsluiten en aanvullen (voor gemeenten en maatschappelijke partners).

Activiteiten

- We organiseren themawerkgroepen (totaal 5) voor het uitdiepen van nader te bepalen onderwerpen bij het verbeteren van de Toegang.
- De kennisdeelbijeenkomsten voor gemeenten over kennisvragen krijgen een vervolg. Movisie verzamelt de bestaande kennis en maakt deze toegankelijk voor gebruik in de kennisdeelbijeenkomsten. Daarnaast worden een aantal goede voorbeelden gepresenteerd.
- We volgen trends en ontwikkelingen en verspreiden on- en offline kennis via diverse kanalen en maken daar voor kennisproducten op basis van bestaande praktijkkennis, beschrijven vernieuwende praktijken en nemen deel aan bijeenkomsten met het inbrengen van bestaande kennis. Dit doen we bijvoorbeeld bij het VNG-forum.
- Vijf lerende praktijken worden intensief gevolgd en beschreven onder andere op inwonerperspectief, versterken uitvoeringskracht, domein overstijgend werken, leren van data, betaalbaalbaarheid.
- Langdurend monitoren van verbetertrajecten (ook die zijn afgesloten) en lerende praktijken op effect en geleerde lessen om toegankelijk te maken voor gemeenten die werken of willen werken aan het verbeteren van de toegang sociaal domein om zo continue kennis te verrijken.
- Publicatie en tool ontwikkelen over keuzemogelijkheden bij de inrichting van de toegang aan de hand van verschillende bestaande modellen en overwegingen hierbij.
- Landelijke bijeenkomst in het najaar van 2023 i.s.m. OCO, VNG, waar Movisie kennis inbrengt vanuit lopende gemeentelijke trajecten.

[3] In de verdere uitwerking, de concretisering en de uitvoering van de hieronder merendeels globaal beschreven projecten en activiteiten ziet Movisie er nauwgezet op toe dat haar activiteiten de mededinging niet kunnen verstoren, zoals beschreven aan het begin van hoofdstuk 1 van dit Werkprogramma, onder 'Kennis van en voor iedereen'. De enige uitzondering hierop is het Tijdschrift Sociale Vraagstukken, dat als onderdeel van het Platform Sociale Vraagstukken (zie p56) wordt uitgebracht.

- Netwerk opbouwen en onderhouden met de VNG, de samenwerkingspartners van Integraal Werken in de Wijk, Werkplaatsen sociaal domein, Divosa, Associatie wijkteams, individuele gemeenten en wijkteams voor het ophalen en inbrengen van bestaande kennis en ervaringen.
- Ophalen en verspreiden van ervaringsverhalen van inwoners met de toegang en van uitvoerende sociaal professionals in de toegang, waarop wordt gereflecteerd vanuit een ander perspectief.

2. Projecten en activiteiten 'Integraal werken in de wijk'

Doelstelling

Integraal werken bevorderen zodat mensen in een kwetsbare positie met meervoudige en/of complexe vraagstukken, tijdige en samenhangende ondersteuning vinden en krijgen dichtbij huis in aansluiting op hun wensen en kunnen.

Professionals van gemeenten en uitvoeringsorganisaties passen kennis toe over wat werkt bij integraal werken; bij de invulling van de toegang tot en met de uitvoering van de hulp en dienstverlening. De focus ligt in 2023 op 'Van weten naar *samen* doen'. We trekken hiermee de lijn van 2022 door, voegen 'samen' toe om de inzet op samenwerking in de wijk en domeinoverstijgende samenwerking te benadrukken.

Activiteiten

- Vanuit het programma Integraal Werken in de Wijk (IWW, met NCJ, NJi en Vilans) worden in een 'oplegger' voor bij ieders werkprogramma 2023, de globale activiteiten benoemd op het vlak van: bouwen aan en delen van de *body of knowledge* onder meer via webinars en website, (door)ontwikkelen van tools die helpen de uitvoeringskracht van professionals te versterken, lerende praktijken, casusbeschrijvingen van goede voorbeelden in den lande, waar nodig verrijkt, om meer informatie te verzamelen en mogelijk in te zetten in de lerende praktijken.
- Vanuit IWW sluiten we opnieuw in 2023 aan bij het Movisie-project waarin via een leerkring van gemeenten, sociale (wijk)teams en sociaal werk actief wordt geëxperimenteerd en ervaringen geëxpliciteerd rond collectief en preventief werken.
- We brengen vanuit IWW kennis in bij het Movisie/HU project Lokaal integraal werken aan participatie, waar wordt ingegaan op samenwerking met medewerkers van W&I.
- We volgen lerende praktijken die zich richten op 'domeinoverstijgend samenwerken' vanuit sociaal (wijk)teams om in kaart te brengen wat werkt en aan welke randvoorwaarden moeten worden voldaan.
- Voortzetting van de verkenning 'voorkómen van problematiek', dat in 2022 startte.
- We werken samen met de Associatie Wijkteams, City deal Eenvoudig maatwerk, het ZonMw project Krachten bundelen bij wijkgericht werken voor jeugd en gezin alsmede de Werkplaatsen sociaal domein.
- We verspreiden kennis on- en offline door een vraagbaakfunctie waar we bestaande kennis delen, door bestaande kennis te delen via themadossiers op de website Movisie, we onderhouden kennis over wat werkt bij integraal werken en dragen bij aan de website wijkteamswerkenmetjeugd.nl.

3. Projecten en activiteiten 'Ondersteuning zelfredzaamheid van mensen met een licht verstandelijke beperking'

Doelstelling

Mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB) ervaren meer eigen regie en zelfredzaamheid en mogelijkheden om zich te ontplooien. Door het verzamelen, verrijken en verspreiden van kennis over het ondersteunen van mensen met een licht verstandelijke beperking voelen professionals en beleidsmakers zich 1. beter toegerust om de drempel naar voorzieningen en activiteiten in de wijk voor mensen met een LVB te verlagen, preventief te werken en escalatie van problemen tegen te gaan en 2. wordt hun inzicht

vergroot in een passende benadering van mensen met een LVB in de eigen (lokale) praktijk. Het benutten van ervaringskennis speelt hierbij een belangrijke rol.

Activiteiten

- Het opzetten van een lerend netwerk, gevormd voor en door gemeenten. De bedoeling is om gemeenten ca. driemaal bij elkaar te laten komen rond vraagstukken die zij zelf kiezen. Movisie verzamelt bestaande kennis over deze vraagstukken en verrijkt deze met de opgedane kennis en ervaringen uit het lerend netwerk. Publicatie over het lerend netwerk met daarin bundeling van uitgewisselde en opgehaalde kennis.
- Leerbijeenkomsten om opgedane kennis in lerend netwerk en actuele ontwikkelingen die bijdragen aan het maken van beleid rond LVB te delen en eventueel verder te ontwikkelen. Movisie koppelt praktijkkennis aan bestaande wetenschappelijke inzichten en ervaringskennis. Eén van de onderwerpen van de leerbijeenkomst is de waakvlamvoorziening en de combinatie van LVB en eenzaamheid.
- De uitkomsten uit literatuurverkenning (gepubliceerd in 2022) met recente achtergrondinformatie over de doelgroep en hun vrijetijdsbesteding gaan we verspreiden. En eventueel aanvullen met inzichten vanuit beleid, praktijk en ervaringsdeskundigen en bestaande tools en instrumenten. Voor kennisverspreiding maken we gebruik van diverse on- en offline kanalen, en via de strategische alliantie met verschillende kennispartners.

4. Projecten en activiteiten ‘Aanpak eenzaamheid’

Doelstelling

Het overkoepelende doel is dat inwoners ervaren dat zij voldoende betekenisvol contact met anderen hebben en kunnen behouden. Om dat te bereiken zijn: 1. Gemeentelijke en uitvoerende professionals, actieve inwoners en organisaties bekend met relevante kennis en aanpakken ten aanzien van de diversiteit van eenzaamheidsproblematiek onder de verschillende groepen en passen dit toe in beleid en interventies. 2. Laagdrempelige en praktisch toepasbare kennis, en gebruiksvriendelijke instrumenten, bekend bij professionals en vrijwilligers die werken met ouderen met een migratieachtergrond, zodat zij passende ondersteuning kunnen bieden. 3. Mensen die in het dagelijkse leven in contact komen met andere mensen die vereenzamen (sporttrainers, kappers en bakkers, werkgevers, docenten, buren, kennissen, vrienden en familie) beschikken over laagdrempelige manieren om over eenzaamheid in gesprek te gaan, aandacht te geven en van steun te zijn. Zij zijn zich bewust van wat dit vraagt van hun eigen handelen en passen de passen de manieren toe.

Activiteiten

- Kennisfunctie eenzaamheid. Allereerst zullen we de landelijke kennisfunctie die we op het thema eenzaamheid hebben consolideren door onze kennis ‘*up to date’* te houden en onder de aandacht te blijven brengen.
- Passende ondersteuning voor ouderen met een migratieachtergrond die vereenzamen. In 2022 zijn we gestart met het ontwikkelen van praktisch toepasbare kennis voor het bieden van passende ondersteuning aan ouderen met een migratieachtergrond die vereenzamen. Relatief veel ouderen in deze groep voelen zich ernstig eenzaam. Tegelijkertijd is er relatief weinig bekend over de specifieke oorzaken van deze ernstige eenzaamheid en passende vormen van ondersteuning. In 2023 gaan we in pilots in verschillende gemeenten aan de slag om de praktisch toepasbare kennis aan te scherpen en gebruiksvriendelijk te maken. In de tweede helft van 2023 brengen we de praktische kennis en handvatten landelijk onder de aandacht.
- Handelingsgerichte kennis om vereenzaming te voorkomen en doorbreken. In 2022 zijn we gestart met het ontwikkelen van meer praktisch toepasbare kennis over wat burgers kunnen doen om anderen te helpen vereenzaming te voorkomen of doorbreken (‘handelingsgerichte kennis’). In 2023 zullen we de

handelingsgerichte kennis en instrumenten aanscherpen en gebruiksvriendelijker maken door deze in pilots te toetsen en vervolgens op grote schaal in heel het land aan te reiken.

5. Projecten en activiteiten ‘Geweld in afhankelijkheidsrelaties’

Doelstelling

Slachtoffers en plegers van geweld in afhankelijkheidsrelaties zijn eerder in beeld en ontvangen adequate en effectieve hulp om de geweldsdynamiek te doorbreken.

Activiteiten

- Ophalen én verspreiden van kennis bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Movisie participeert actief in verschillende netwerken om deze kennis op te halen en te kunnen verspreiden onder andere via www.huiselijkgeweld.nl en het platform multiproblematiek. Movisie werkt met NJi en CCV aan het uitvoeren van het ambitieplan ‘kennisinfrastructuur huiselijk- en seksueel geweld’ om de kennisinfrastructuur rond huiselijk geweld en kindermishandeling meer in samenwerking te versterken. Op verzoek van gemeenten en derden draagt Movisie landelijk toegankelijke kennis over.
- We werken aan een systeemgerichte aanpak, door aandacht te vragen voor een betere systeemgerichte analyse en werkwijze: (Door)ontwikkelen van kennis over een systeemgerichte analyse van geweld in gezinnen door middel van een serie van leer-/werkbijeenkomsten (2 x). We identificeren initiatieven, methoden en instrumenten die bijdragen aan een systeemgerichte analyse op geweld. We besteden hierbij expliciet aandacht aan de pleger-aanpak. We brengen bestaande kennis in en verdiepen deze met de opgehaalde ervaringen in de leer-/werkbijeenkomsten. De geleerde lessen en ontwikkelde kennis wordt landelijk verspreid.
- We inventariseren binnen de gestarte proeftuinen van het programma Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming de ervaringen met betrekking tot de systeemgerichte aanpak en brengen de behoeften van de professionals in kaart om uitvoering te kunnen geven aan de systeemgerichte aanpak. De behoeften vertalen we in een ‘stip op de horizon’. Twee lokale teams gaan in een lerende omgeving aan de slag om de werkwijze te formuleren, uit te proberen en voortdurend te evalueren en bij te stellen. De werkzame elementen van deze twee lokale teams worden landelijk gedeeld in een artikel. We verspreiden de kennis over de aanpak RelatieWijs (RW) onder andere door de ontwikkeling van een e-learning en we verkennen daarbij op welke wijze RelatieWijs kan bijdragen aan de systeemgerichte analyse.

6. Projecten en activiteiten ‘Sociaal en gezond; domein overstijgend werken’

Doelstelling

Het doel is om de verbinding tussen sociaal en gezond steeds meer vanzelfsprekend te laten zijn, doordat professionals, beleidsmakers en zorgverleners op basis van wat werkt kennis en interventies steeds beter de verbinding kunnen leggen tussen sociaal en gezond, tussen welzijn, preventie, eerstelijns gezondheidzorg en publieke gezondheid, zodat mensen met een kwetsbaarheid kunnen deelnemen aan de samenleving en een positieve bijdrage wordt geleverd aan hun gezondheid.

Activiteiten

- Thematische verkenningen: We brengen in beeld wat bekend is over de invloed van gezondheid op eenzaamheid, participatie en armoede, en andersom. Dat doen we door literatuur en praktijkvoorbeelden bij elkaar te brengen en te ontsluiten.
- Update van het Wat werkt dossier sociaal maakt gezond: we bundelen kennis uit bestaande onderzoeken en interventies over hoe de inzet op sociale en maatschappelijke ondersteuning de gezondheid kan bevorderen.

- We doen een verkenning van de werkwijze positieve gezondheid in relatie tot wat werkt bij sociaal en gezond, waarbij we gebruik maken van de drie kennisbronnen: wetenschappelijke kennis, professionele kennis, ervaringskennis.
- We verkennen de mogelijkheden van Welzijn op Recept (WoR) – veel gebruikte en gewaardeerde aanpak voor het aanjagen en verbinden van sociaal en gezond - als verandermodel om de samenwerking tussen de gezondheidszorg (huisartsen en eerstelijns zorg) en het sociaal werk tot stand te brengen en de sociale basis te versterken. Dat doen we onder andere door verspreiding van recent ontwikkelde producten en door te leren van de ervaringen in de praktijk waar WoR wordt toegepast. We brengen de werkzame elementen (en belemmeringen) bij de implementatie van WoR in kaart. Nemen deel aan het stakeholdersoverleg, bieden ondersteuning aan het netwerk bij de verspreiding van de Modelovereenkomst Regionale inkoop en delen de opgedane kennis en producten op de landelijke bijeenkomst van regiosecretarissen en een bijdrage in Binnenlands Bestuur.
- Versterken van sociaal en gezond in de praktijk. Dat doen we onder andere door het agenderen het thema ‘verbinding sociaal en gezond’ op landelijk, regionaal en lokaal niveau, door in nauwe samenwerking met gemeenten, zorgpartijen en welzijn kennis te ontwikkelen over formeel en informeel aanbod. We nemen daarin een actieve en faciliterende rol. We organiseren leerkringen met sociaal professionals om elkaars taal te ontdekken, gezamenlijk verbindingen te gaan zien en samenwerking in de praktijk uit te proberen. We volgen en beschrijven drie praktijkvoorbeelden en ontwikkelen praktijkkennis ten aanzien van de preventieve aanpak van mentale gezondheid in het sociaal domein.

7. Projecten en activiteiten ‘Passende ondersteuning voor mensen met psychosociale problemen’

Doelstelling
Het stimuleren, ontwikkelen en ontsluiten van kennis en handelingsperspectieven over domeinoverstijgende passende ondersteuning voor mensen met een psychische kwetsbaarheid, zodat professionals, beleidsmakers, ervaringsdeskundigen en actieve burgers hun rol en taak optimaal kunnen vervullen.

Activiteiten
- Doorontwikkeling van kennis over (de waarde van) ervaringskennis, peer-support en herstelinitiatieven in het sociaal domein, en de positionering hiervan in het stelsel van zorg en ondersteuning aan mensen in een psychisch kwetsbare positie. Wij zoeken en beschrijven veelbelovende praktijkvoorbeelden. We verspreiden deze ontwikkelde kennis off- en online middels passende (nader te bepalen) uitingsvormen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan een webinar, artikelenreeks, publicatie, infographic, podcast, etc.
- We beschrijven, verrijken en verspreiden praktijkvoorbeelden van veelbelovende domeinoverstijgende en informele samenwerking rondom én met inwoners in een psychisch kwetsbare positie, waaronder triadisch werken en/of OGGZ-aanpak.
- We ontsluiten kennis over werkwijzen die bijdragen aan de-stigmatisering en normalisering en beschrijven goede voorbeelden van een inclusieve wijk (de kabinetsambitie 'omzien naar elkaar in de wijk').
- Movisie participeert actief in verschillende (leer)netwerken die bijdragen aan domeinoverstijgend samenwerking ten behoeve van mensen met psychische problematiek, zoals waardennetwerk Volwaardig burgerschap. Wij gebruiken deze netwerken om kennis op te halen, te ontwikkelen en te verspreiden vanuit de drie kennisbronnen.
- Wij ontwikkelen een handelingsperspectief wanneer er signalen binnenkomen vanuit het publieke domein om de handelingsbekwaamheid van professionals daar waar het gaat om de omgang met mensen met (een vermoeden van) psychische problematiek te vergroten.
- We hebben een agenderende functie om het belang en de toegevoegde waarde van het betrekken van het sociaal domein in breed perspectief bij de ondersteuning van mensen met psychische of psychosociale problematiek onder de aandacht te brengen. Dat doen wij door bij te dragen aan verschillende landelijke ontwikkelagenda’s zoals het preventieakkoord mentale gezondheid, Samenwerkingsagenda sociaal domein en GGZ, toekomstagenda GGZ en de Werkagenda Beschermd Thuis.

Deelprogramma’s en grote projecten anders gefinancierd:

- Eén tegen eenzaamheid, Ministerie van VWS
- Koplopersproject onafhankelijke cliëntondersteuning, VNG
- Kennisfunctie onafhankelijke cliëntondersteuning, Ministerie van VWS
- Krachten bundelen bij wijkgericht werken, NJI/ZonMw
- Interventieontwikkeling LVB zelfredzaamheid, Firmitas)
- Kwaliteitsborging train de trainer Vlaggensysteem, Hobéon

2.3 PROGRAMMA SOCIALE BASIS

Focus en prioriteiten 2023

Gemeentelijke beleidsnota's en ook de brief Hoofdlijnen toekomst Wmo (maart 2022) maken duidelijk dat het versterken van de sociale basis een belangrijke bouwsteen zal zijn de komende jaren in het lokaal sociaal beleid van gemeenten. In jargon staat de sociale basis voor alle vrij toegankelijke voorzieningen waar iedereen zonder indicatie gebruik van kan maken. In alledaags Nederlands gaat het om de wereld dichtbij huis, 'het gewone leven', bestaand uit een breed en laagdrempelig aanbod van voorzieningen, met een belangrijke informele component. De sociale basis staat voor een algemeen beleid gericht op alle doelgroepen, geen enkele groep – of het nu ouderen zijn of mensen met een beperking – wil middels categoraal beleid opgesloten zijn in een eigen geïsoleerde gemeenschap. De uitdaging is dan ook de sociale basis zo in te richten dat alle bewoners zich er welkom voelen en thuis voelen. Op dit punt is er nog veel werk te verzetten, en natuurlijk soms is flankerend beleid nodig om specifieke doelgroepen – bijvoorbeeld kwetsbare ouderen of jonge mantelzorgers - in de sociale basis te ondersteunen. In het programma besteden we veel aandacht aan zeggenschap en invloed van burgers (eigen regie), zodat ze zelf richting kunnen geven aan hun leven in wijk, buurt of dorp. Ook brengen we het eigen initiatief van bewoners in beeld, het omzien naar elkaar en besteden we aandacht aan het verkleinen van de afstand tussen overheid/instanties en bewoners. De inbreng van bewoners is essentieel waar het gaat om het verbeteren van de kwaliteit van leven in hun directe leefomgeving.

In 2023 leggen we een aantal nieuwe accenten, we besteden in het bijzonder aandacht aan de kwaliteit en samenhang van formele en informele zorg ten behoeve van mantelzorgers. We integreren de digitale periodiek Buurtwijs – waar buurtmakers, in het bijzonder 'samenlevingsopbouwers' aan het woord komen – met het project Samenlevingsopbouw. Het project Sociaal Fitte Wijken lost het meerjarige programma Wij in de Wijk af. Voorts hebben we de aandacht voor wijkteams in het project vrijwillige inzet een plaats gegeven, juist om meer inzicht te krijgen in het afschalen naar informele collectieve activiteiten door wijkteammedewerkers. Net als de voorgaande jaren zijn sociale kwaliteit en samenlevingsopbouw de conceptuele kapstokken waaronder we de verschillende projecten binnen dit programma een plaats geven.

Sociale kwaliteit en Samenlevingsopbouw
Sociale kwaliteit is de mate waarin mensen de mogelijkheden hebben om te participeren in sociale relaties op een manier die hun welzijn, capaciteiten en individueel potentieel verbetert. Sociale kwaliteit ontstaat wanneer op het niveau van de samenleving is voldaan aan vier condities: sociaaleconomische zekerheid, sociale inclusie, sociale cohesie en sociale empowerment. Een sterke sociale basis levert een cruciale bijdrage aan de sociale kwaliteit van mensen, in het bijzonder medeburgers die op achterstand staan. In dit programma werken we aan een samenleving die gelijkwaardiger is, meer onderlinge solidariteit kent en waar de menselijke waardigheid voorop staat. Met het benadrukken van samenlevingsopbouw willen we de sterk individualiserende benadering in het sociaal domein van de achterliggende jaren achter ons laten. Door sociale netwerken en gemeenschappen te versterken, wordt de kracht van de sociale basis versterkt. Zowel professionals als bewoners leveren daaraan hun bijdrage. Een krachtige sociale basis bezit het vermogen om problemen waar mogelijk in een vroeg stadium te onderkennen, ze mogelijk te voorkomen dan wel te voorkomen dat ze tot crisissituaties uitgroeien. In het bijzonder besteden we in 2023 binnen het project Sociaal Fitte wijken aandacht aan het terugdringen van gezondheidsverschillen en de rol van formele en informele actoren in de sociale basis daarbij.

Ambities van dit programma:
Inwoners ervaren invloed op en mogelijkheden in hun sociale omgeving om te kunnen floreren in sociale verbanden.

Beoogde resultaten 2023

- Met actieve inwoners, sociaal professionals en beleidsmakers is samen geleerd over wat werkt om een buurt tot een buurt te maken waar plaats is voor verschillende groepen ouderen.
- Via lerende praktijken en leerkringen krijgen we inzicht hoe wijkteams hun preventieve functie versterken door aan te sluiten bij bewonersinitiatieven.
- Via lerende praktijken en uitwisseling met netwerkpartners krijgen we dieper inzicht in het versterken van invloed en de beslismacht van inwoners, in het bijzonder van die groepen waarvan de inbreng niet benut wordt omdat ze onvoldoende worden bereikt en gehoord met conventionele zeggenschapsinstrumenten.
- Beleidsmedewerkers van gemeenten en professionals zijn toegerust met kennis om een samenhangende inclusieve aanpak vorm te geven voor verschillende groepen mensen. In het bijzonder werken we aan activiteiten rondom VN-verdrag en LHBTI in een kwetsbare positie.
- Via lerende praktijken en kennisallianties versterken we de competenties van sociale professionals om inwoners te laten floreren in sociale verbanden en meer invloed uit te laten oefenen op hun directe woonomgeving. In het digitale platform Buurtwijs komt de frontlinie van uitvoerende buurtmakers zelf aan het woord. Zij vertellen hoe zij kwetsbare groepen beter kunnen bereiken, activeren (sociale kwaliteit) en met elkaar en relevante partijen verbinden (‘community organization’),
- Inwoners, sociaal professionals en beleidsmakers weten wat werkt als het gaat om het stimuleren en verdiepen van meer inclusieve burgerbetrokkenheid en vrijwillige inzet. Vrijwilligerswerk is voor iedereen beschikbaar.
- Via het leernetwerk inclusieve mantelzorgondersteuning zijn de competenties van gemeentes en sociale professionals om te werken vanuit de behoeften van mantelzorgers versterkt. Professionals kunnen beschikken over handzame kennis over de verschillende identiteitsfactoren (leeftijd, gender, culturele achtergrond) en rollen (werkend/studerend, andere mantelzorgtaken) van mantelzorgers, en over de impact van mantelzorg op het dagelijks leven in uiteenlopende mantelzorgsituaties. Aan gemeenten en strategische partners zoals steunpunten mantelzorg, wijkteams, welzijnswerk en vrijwilligerswerk zijn handvatten aangereikt om samen de regie te voeren op de samenhang en kwaliteit van de mantelzorgondersteuning, en om te sturen op daadwerkelijke verbetering, samen met mantelzorgers.
- Gemeenten en strategische partners kunnen beschikken over wetenschappelijke-, praktijk- en ervaringskennis waarmee ze hun beleid en aanpak van informele hulp vanuit de sociale basis vorm kunnen geven. Hierbij gaat het om praktische ondersteuning van mensen en gezinnen in een kwetsbare of kansarme positie.

Wat gaan we daarvoor doen?[4]

[4] In de verdere uitwerking, de concretisering en de uitvoering van de hieronder merendeels globaal beschreven projecten en activiteiten ziet Movisie er nauwgezet op toe dat haar activiteiten de mededinging niet kunnen verstoren, zoals beschreven aan het begin van hoofdstuk 1 van dit Werkprogramma, onder ‘Kennis van en voor iedereen’. De enige uitzondering hierop is het Tijdschrift Sociale Vraagstukken, dat als onderdeel van het Platform Sociale Vraagstukken (zie p56) wordt uitgebracht.

1. Projecten en activiteiten ‘Samenlevingsopbouw & Buurtwijs’

- Deelname aan een drietal kennisnetwerken op het gebied van opbouwwerk, te weten het landelijk actieprogramma opbouwwerk, het landelijke kennisnetwerk rondom de sociale energietransitie, en het landelijk kennisnetwerk 2Shift, gericht op het bevorderen van eerlijke kansen op gezondheid door een community-aanpak. Movisie agendeert samen met deze partners belangrijke thema’s en vragen, brengt hier kennis op het gebied van samenlevingsopbouw in, haalt kennis in inzichten in de praktijk op samen met deze partijen verspreidt deze weer, o.a. door artikelen op buurtwijs.
- Kennisontwikkeling en kennisbenutting over collectiviseren en politiserend werken in afstemming met de kennis en onderzoeksagenda van het sociaal werk. We ontsluiten en delen de kennis middels praktijkgerichte vormen van kennisdeling via webinars, leercafé en handzame publicaties.
- Vervolg lerende praktijk (in 2022 is de startfase geweest) met opbouwwerk Leeuwarden. Hierin brengen we de kennis uit het Wat Werkt Dossier Samenlevingsopbouw in en halen we kennis op waarmee we op termijn het Wat Werkt Dossier kunnen verrijken tot een versie 2.0. Bewoners die betrokken zijn in de lerende praktijk Leeuwarden wordt gevraagd naar de betekenis van samenlevingsopbouwers voor hen persoonlijk alsmede voor de inwoners van het werkgebied.
- De opstart van een lerende praktijk rondom het vraagstuk van de sociale energietransitie, met als doel de rol van opbouw- en sociaal werk in de versnelling van de energietransitie en wat daarin werkt te expliciteren en te ontsluiten.
- Buurtwijs gaat netwerk buurtmakers en het bereik via (sociale) mediastrategieën vergroten. Voorts: uitbouwen samenwerking met partner-organisaties zoals het LSA en met sites die bezig zijn met de verbinding kennis en praktijk op het terrein van buurtontwikkeling, zoals WijkWijzer (BZK), Krachtproef (beweging van opbouwwerkers) en Kennisplein Sociale basis Movisie.

2. Projecten en activiteiten ‘Sociaal Fitte wijken’

- Casusbundel. Bestaat uit aantal casussen/wijken (gemeenschappen) waarbinnen door middel van de interactie tussen sociale en fysieke activiteiten en voorzieningen de kansen op welzijn en gezondheid worden gestimuleerd (aansprekende praktijkvoorbeelden*)*. Deze casussen worden aangedragen onder andere door associate members en sluiten aan bij eerder beschreven casussen van ‘Wij in de Wijk’.
- In twee lerende lokale praktijken gaan we op verschillende (inter)actieve manieren (met gebruik van onder andere arts-based methoden, interviews, reflectiesessies) samen met de stakeholders in de betreffende wijk kennis (uit eerder onderzoek en uit de casussen) verder ontwikkelen (verdiepen) en kennisbenutting bevorderen.
- Leerkring. We organiseren en ondersteunen een leerkring gevormd door vertegenwoordigers van de diverse lerende praktijken en de beschreven casussen. De leerkring draagt naast kennisdeling bij aan het overdraagbaar maken van de geleerde lessen, en vormt uiteindelijk een autonoom en duurzaam netwerk dat zich in de komende jaren verder ontwikkelt.
- We bundelen en presenteren de belangrijkste verzamelde kennis (vanuit de casussen, lerende praktijken en leerkring) in een bondige en publieksvriendelijke publicatie om landelijk te verspreiden (kennissynthese).
- We presenteren bevindingen, praktijken en ervaringen vanuit de lokale lerende praktijken door middel van een voorstelling of tentoonstelling (afhankelijk van de gekozen arts-based methode).

3. Projecten en activiteiten ‘Informele zorg & mantelzorg in balans’

- Voortzetting van het leernetwerk inclusieve mantelzorgondersteuning met bijeenkomsten en aanvullende materialen en contactmogelijkheden. Opgedane kennis door ontwikkelen, toetsen en verspreiden. Uitbreiding van het huidige netwerk (nu alleen gemeentes en mantelzorgsteunpunten) met partners uit het lokale ecosysteem, zoals vrijwilligersorganisaties. Concrete onderwerpen die aan de orde komen

zijn: diversiteit in mantelzorgsituaties (licht/zwaar, enkelvoudig/complex), impact op en problematiek in het dagelijks leven van mantelzorgers, verkenning ondersteuningsbehoeften en rol/samenwerking werkgevers en onderwijsinstellingen.
- Een nieuw landelijk leernetwerk dat gemeenten en partners zoals steunpunten mantelzorg, wijkteams, welzijnswerk en vrijwilligerswerk helpt om de regie te voeren over de samenhang en kwaliteit van de mantelzorgondersteuning (netwerksamenwerking). Concrete onderwerpen die aan de orde komen zijn: brengen en halen van expertise op het gebied van mantelzorgondersteuning, samenwerking tussen netwerkpartners, inrichting van werkprocessen rond de toegang tot mantelzorgondersteuning, en de routing van mantelzorgondersteuning (elkaar kennen, van elkaar weten wat je doet, sociale kaart, doorverwijzing, werkprocessen afstemmen). Er is speciale aandacht voor innovatieve vormen van respijtzorg. De ontwikkelde kennis wordt opgenomen in de Woudlopersgids Informele Zorg en verspreid onder onder andere gemeenten.
- In samenwerking met gebruikers verzamelen van state-of-the-art kennis over informele hulp voor mensen met een kwetsbare gezondheid vanuit de drie kennisbronnen.
- Organiseren van inspiratiebijeenkomsten over innovatieve vormen van informele hulp en wat werkt kennis over het faciliteren ervan.
- Voorbereidingen treffen van een lerende praktijk over de samenwerking tussen mantelzorg, informele hulp en formele zorg en ondersteuning.

4. Projecten en activiteiten ‘Thuis in de wijk Ouderen’

- Het volgen van twee lokale verbetertrajecten die gericht zijn op het toegankelijker maken van het algemene aanbod voor ouderen binnen de sociale basis en het vergroten van participatiemogelijkheden van zorgmijdende, niet georganiseerde ouderen. In samenspraak met stakeholders worden de juiste locaties gekozen. De verbetertrajecten in beide locaties moeten informatie opleveren die voor (veel) meer gemeenten en organisaties relevant is. Wij zoeken aansluiting bij WOZO, de beweging ouderen 20-40 gebaseerd op de transformatieagenda.
- Het maken van een eerste ontwerp voor gemeenten van een wijkplan voor ouderen om de infrastructuur in de wijk en het sociale netwerk te versterken en passend te laten zijn voor de demografische en zorgopgaven.
- Landelijke verspreiding opgedane kennis door (leer)bijeenkomsten. Hierin werken we nauw samen met BeterOud partners. Bijvoorbeeld in het jaarlijkse congres Nieuwe Generatie Ouderen Langer Thuis. Bijeenkomsten zijn aangrijpingspunt voor brede verspreiding van publicaties en instrumenten die Movisie heeft gemaakt. En ook aanvullend op gebruik van de website. Verder zoeken we actief naar aansluiting via ons netwerk, bij landelijke en regionale initiatieven om die kennis verspreiden.
- We volgen recente ontwikkelingen op het vlak van welzijn, wonen en zorg voor ouderen en verspreiden hierover informatie. We beantwoorden vragen die ons gesteld worden door professionals, medewerkers van gemeenten, andere kennisinstituten en studenten met kennis die voor iedereen beschikbaar is.
- Lidmaatschap van consortium BeterOud continueren. Activiteiten die daaruit voortvloeien uitvoeren; zoals content voor de website en nieuwsbrief aanleveren, deelname aan themagroepen en opzetten van nieuwe projecten.
- Strategische allianties, bijvoorbeeld die voortvloeien uit nieuw WOZO beleid of vanuit het consortium BeterOud, aangaan en versterken. Dit is essentieel om kennis te actualiseren, op te halen, gezamenlijk te verspreiden en inhoudelijke verbindingen aan te gaan. Denk aan Leyden Academy, Regionale ouderendelegaties, Hogescholen, ROS netwerken e.d.
- Benutting ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid: in de activiteiten die zijn omschreven, betrekken zoveel mogelijk de opvattingen van ouderen zelf. Door hen rechtstreeks te bevragen in verbetertrajecten of door beschikbare informatie in te zetten. Wij hebben o.a. toegang tot leden van regionale ouderedelegaties , de Raad van Ouderen en NOV.

5. Projecten en activiteiten ‘Vrijwillige inzet & Wijkteams’

- Drie lerende praktijken gericht op versterken lokaal samenspel voor zelf- en samenredzaamheid gaan we oppakken. In deze lokale praktijken inventariseren en beschrijven we op wijkniveau hoe het lokaal samenspel eruitziet dat de empowerment (zelf- en samenredzaamheid) van bewoners bevordert. We gaan na wat de ervaringen zijn van verschillende stakeholders – waaronder die van vrijwilligersorganisaties en sociale wijkteams - met extra aandacht voor het bewonersinitiatief. Inzichten worden gebundeld in een publicatie met infographic. Per lerende praktijk wordt samen met betrokken personen en organisaties nagegaan wat een passende afsluiting of concreet product is om opgedane kennis in de wijk met relevante stakeholders te delen (bv een afrondende bijeenkomst, artikel of podcast).
- Voortzetting leerkring collectief en preventief werken met acht gemeenten, hun sociale (wijk)teams en sociaal werk. Deze leerkring vindt plaats in samenwerking met de partners van Integraal werken in de wijk (NJI, NCJ en Vilans).De leerkring empowerment wordt gevormd door de vertegenwoordigers van de lerende praktijken, mogelijk aangevuld met andere actoren met relevante expertise. De twee leerkringen worden tijdens een gezamenlijke thematische bijeenkomst met elkaar verbonden, zodat de netwerken van elkaar kunnen leren en uitwisseling wordt gestimuleerd. Movisie brengt tijdens de bijeenkomsten van leerkringen opgedane kennis in, haalt relevante inzichten en praktijkvoorbeelden op en verspreidt dit om zo geleerde lessen te delen.
- Op het platform Vrijwillige Inzet van de website www.vrijwilligerswerk.nl – waarin we samenwerken met NOV - delen we kennis. Op de themapagina ‘vrijwillige inzet’ van Movisie publiceren we over actuele thema’s.

6. Projecten en activiteiten ‘Ruimte voor invloed inwoners’

Onderzoek naar regie en invloed van inwoners

- In 2023 bouwen we voort op de inzichten uit het project Inclusieve Burgermacht en de resultaten uit een kennissynthese
- naar hoe het staat met de ruimte voor regie en invloed van inwoners. Het accent ligt in 2023 op het voorleggen van deze inzichten in de praktijk om hiermee de kennis te verrijken. We doen dit in 2 living labs “Mag ik eens met je praten”.
    - In twee gemeenten gaan we direct vanuit het perspectief van mensen zelf kijken wat er gebeurt in hun leven en leefomgeving en waar zij veel of weinig invloed ervaren. We verkennen met hen op welke onderdelen en vraagstukken van hun leven en leefomgeving ze meer of anders regie en invloed willen en wat ze daarbij nodig hebben. We doen dit i.s.m. ervaringsdeskundige collega's uit de Movisievakgroep ED en met expertise uit social design.
    - We maken in de vorm van twee casusbeschrijvingen inzichtelijk: waar hebben inwoners op dit vraagstuk regie over, waar hebben ze wat over te zeggen, wat is er aan formele en informele invloedmogelijkheden georganiseerd rond dit vraagstuk op gemeentelijk-, wijk- of maatschappelijke organisatieniveau (corporatie, school etc.) in de wijk, wie maakt daar gebruik van en waar leidt die invloed toe?
    - Vervolgens verkennen we op welke manier gemeente, maatschappelijke organisaties, bewonersraden (nog) beter aan kunnen haken bij de wensen en behoeften van inwoners als het gaat om regie en invloed. Daarbij hebben we speciale aandacht voor thema’s als macht en machtsongelijkheid en we werken samen met het project Samenlevingsopbouw

  Met de kennis en inzichten die we opdoen in deze living labs en de casusbeschrijvingen die daarin worden gemaakt vullen we de kennissynthese uit 2022 aan
- De kennis uit deze synthese maken we toepasbaar door twee bestaande tools te verrijken cq door te ontwikkelen (lemniscaat Ervaringskennis in beleid, 5 kenmerken inclusieve client- en

inwonerparticipatie), waarmee gemeenten en maatschappelijke instituties participatie en invloed van inwoners kunnen waarderen, evalueren en verbeteren.
- We werken waar mogelijk samen met het onderzoeksconsortium REDRESS die onder andere kwantitatief onderzoek doen naar de effecten die deelname aan bepaalde participatievormen en processen heeft op houding, gedrag en mate van empowerment van inwoners.

Innovatieve kennis verzamelen, verrijken, verspreiden en borgen
- Movisie heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in het stimuleren van innovaties op het terrein van regie en zeggenschap van inwoners, zoals inclusieve client- en inwonerparticipatie, jongerenparticipatie en digitale betrokkenheid. We volgen trends en ontwikkelingen in deze innovatieve beweging en verrijken en verdiepen bestaande kennis met eigen artikelenreeksen. Kennisdeling en verspreiding doen we via (bijdragen aan) artikelen, workshops, onlinesessies, congressen etc., ook van partnerorganisaties zoals Zorgbelang, VNG, CMO's, Platform 31, LSA bewoners, en NLZVE.

7. Projecten en activiteiten ‘Inclusieve samenleving’

- Ontwikkelen, uitvoeren en publiceren van de jaarlijks terugkerende VN-Peiling. De peiling is een coproductie met de VNG en bestaat sinds 2018. Doel van deze peiling is te achterhalen hoever gemeenten zijn met de implementatie van het VN-verdrag Handicap en welke ondersteuning deelnemende gemeenten nodig hebben.
- In leerbijeenkomsten met verschillende (grote en kleine) gemeenten inventariseren we de belangrijkste knelpunten en behoeften, werkzame mechanismen, good practices, plan van aanpak voor knelpunten en evaluatie.
- Verkennen wat er al bekend is over en opzetten van een leertraject Ervaringsdeskundigheid met specifieke thema’s waarop uitsluiting plaatsvindt (meer specifiek gaat het om validisme). Resultaat: Publicatie validisme met input van wetenschappelijke en ervaringskennis.
- Delen van kennis over het voorkomen van uitsluiting van mensen in een kwetsbare positie, met specifieke aandacht voor mensen met een (onzichtbare) handicap. Doen we via vragen beantwoorden, webinars, lezingen, workshops en één kennissynthese voor professionals in de sociale basis (o.a. gemeenteambtenaren en sociale professionals).
- Pilot inclusieve gemeenten voor beleidmakers en sociaal professionals om stappenplan uit te diepen en te voorzien van meer praktijkervaring van werken met inclusief beleid. Factsheets ontwikkelen over uitkomsten.
- Diversiteitstool verder uitwerken, zowel op het vlak van de losse diversiteitsfactoren als op het vlak van hun onderlinge interactie. Deze wordt verspreid via pilot en leerbijeenkomsten.
- Dwarsverbanden realiseren met andere programma’s en thema’s (binnen en buiten Movisie), zodat in de producten van projecten kennis, tools en interventies komen die van toepassing zijn op diverse (groepen) mensen in een kwetsbare positie. Samenwerken hierin met Iederin.
- Up-to-date houden van feiten en cijfers en wat werkt dossiers door benutten wetenschappelijke kennis en ervaringskennis.

Deelprogramma’s en grote projecten anders gefinancierd:

- Regenbooggemeenten, Ministerie van OCW
- Expertisecentrum laaggeletterdheid (Tel mee met Taal, gefinancierd door het ministerie van OCW)
- Voortraject landelijk programma Leefbaarheid en veiligheid (onder regie van het ministerie van BZK)

2.4 PROGRAMMA SOCIALE STABILITEIT

Focus en prioriteiten 2023

Na 2 jaar corona met beperkende maatregelen en lockdowns wordt momenteel de balans opgemaakt. Welke impact heeft dit gehad op verschillende domeinen in de samenleving? Zo ook voor het sociaal domein. We constateren dat het welwiswaar veel creatieve en verbindende burgerinitiatieven heeft voortgebracht. Maar dat tegelijkertijd sommige groepen in de samenleving het extra zwaar hebben gekregen en de sociale cohesie flink onder druk is komen te staan. De crisis heeft ook een vergrootglas gezet op de ongelijkheid en uitsluiting die (groepen) burgers ervaren en op problemen als onderwijsachterstand, eenzaamheid, armoede, huiselijk geweld, werkloosheid en ondermijnende criminaliteit, met name in kwetsbare wijken. Kim Putters waarschuwt in zijn afscheidsrede van SCP in mei 2022 “dat er een groep in de samenleving is die veel minder makkelijk meekomt. Zij vinden minder makkelijk werk, hebben een lagere levensverwachting en hebben minder kansen in het onderwijs." Ook gemeenten maken zich zorgen en hebben vragen over hoe zij mensen (opnieuw) kunnen verbinden, het vertrouwen in elkaar en in de overheid kunnen herstellen en daarmee ook de zelf- en samenredzaamheid.

Bestuurders, beleidsambtenaren, sociaal professionals, vrijwilligers, actieve bewoners en andere actoren in de sociale basis staan voor een fikse uitdaging om hieraan het hoofd te bieden. Dit vraagt om een domein overstijgende samenwerking waarbij de verschillende partijen blijven investeren in ‘omzien naar elkaar’, het vergroten van weerbaarheid van gemeenschappen en de samenredzaamheid zonder dat daarbij mensen onbedoeld worden uitgesloten en daardoor tussen wal en schip vallen. En in preventie van grensoverschrijdend gedrag onder andere door het stellen en uitdragen van sociale normen die dit afkeuren. De actualiteiten hebben hiervoor afgelopen jaar de urgentie nog eens onderstreept. De regering besloot daarom om een regeringscommissaris aan te stellen die zich richt op de aanpak van seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld.

Movisie zal zich de komende jaren blijven inzetten om kennis en praktische handreikingen aan te reiken die ondersteunen bij het voorkomen, tijdig signaleren en aanpakken van onveilige situaties en (seksueel) grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte en binnen gemeenschappen. Ook zal Movisie verder werken aan het verzamelen en ontsluiten van kennis gericht op het voorkomen en verminderen van onderlinge spanningen en wantrouwen, onbedoelde en onrechtmatige uitsluiting. Kort samengevat gaat het in dit programma om de volgende drie ambities waar we de komende jaren in dit programma aan werken:

Ambities van dit programma:
(Samen)werken aan een samenleving waarin mensen naar elkaar omzien, sociaal veilig zijn, gelijke kansen hebben en respectvol samenleven, door:
1. Preventie van grensoverschrijdend en zorgwekkend gedrag in het publieke domein
2. Focus op (herstel van) zelf- en samenredzaamheid en onderling vertrouwen
3. Het voorkomen en aanpakken van kansenongelijkheid en onbedoelde uitsluiting.

Beoogde resultaten 2023

- ***Kennis en handelingsperspectief voor het objectief beoordelingen van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag*** Relevante kennis gericht op preventie van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag, is op een toegankelijke manier gedeeld: In 2023 is daarbij specifiek aandacht voor seksueel gedrag van volwassenen onder andere in de vorm van een goed onderbouwd normatief kader.
- Movisie draagt bij aan de maatschappelijke dialoog over (seksueel) grensoverschrijdend gedrag en is zichtbaar en bereikbaar voor vragen. Hierbij richten we ons nadrukkelijk ook op wijkprofessionals.

1. Zicht op grensoverschrijdend gedrag van specifieke doelgroepen

In een aantal lerende praktijken is getoetst hoe bij de preventie van grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimte domein overstijgende samenwerking vorm gegeven kan worden om de onderliggende problematiek integraler en effectiever aan te pakken aan de hand van onderbouwde kennis. De opgedane kennis en inzichten worden vervolgens ook gedeeld ter inspiratie en lering in andere gemeenten.

2. (Herstel van) zelf- en samenredzaamheid en onderling vertrouwen

- Sociaal professionals en maatschappelijke initiatieven weten hoe zij met de in 2022 onderbouwde kennis en handelingsperspectief aan de slag kunnen om het onderling vertrouwen te herstellen en de samenredzaamheid kunnen versterken.
- Een aantal veelbelovende interventies is beschreven en onderbouwd en ter inspiratie voor anderen gedeeld.
- Er is inzicht in de mate waarin de beoogde gebruikers de beschikbare kennis en tools (kunnen) benutten in hun werkpraktijk, en in de ervaren baat.

3. Vergroten kansengelijkheid in de sociale basis

- Kennis over de oorzaken en gevolgen van onbedoelde uitsluiting in de sociale basis, en wat er tegen te doen is op een toegankelijke manier gebundeld en gepubliceerd.
- Er zijn verschillende leertafels en reflectiesessies georganiseerd met professionals die werken in de sociale basis om de kennis handen en voeten te geven in de praktijk. In 2023 wordt deze kennis verder aangevuld met hoe buurt- en vrijwilligersinitiatieven in de sociale basis te maken hebben met onbedoelde uitsluiting en discriminatie en wat zij en organisaties hierop nodig hebben en kunnen doen (op basis van onderbouwde kennis).buurt- en vrijwilligersinitiatieven.
- Er is inzicht gekomen in hoe buurt- en vrijwilligersinitiatieven in de sociale basis te maken hebben met onbedoelde uitsluiting en discriminatie en wat zij en organisaties hierop nodig hebben en kunnen doen (op basis van onderbouwde kennis).

Wat gaan we daarvoor doen?[5]

1. Projecten en activiteiten 'Naar het objectief beoordelen van grensoverschrijdende en gezonde (seksuele) relaties tussen volwassen'

Doelstelling

- Het versterken van veiligheid en het tegengaan van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. Mensen doen dat zelf, als betrokkene, als omstander, als vrijwilliger, maar moeten kunnen rekenen op adequaat handelen van professionals, wanneer deze grensoverschrijdend gedrag zien of menen te zien.

We werken er aan dat zowel zorg- en welzijnprofessionals als beleidsprofessionals adequaat reageren op (seksueel) gedrag en zich minder handelingsverlegen voelen. *Activiteiten*

A. Kennisdelen

Voortdurend ophalen én verspreiden van kennis met betrekking tot grensoverschrijdend gedrag en normstelling onder andere via www.huiselijkgeweld.nl. Movisie participeert actief in verschillende netwerken om deze kennis op te halen en zo te kunnen verspreiden. In juni 2022 heeft Movisie een succesvolle bijeenkomst georganiseerd met het Partnership aanpak seksueel geweld en Mariëtte Hamer, regeringscommissaris seksueel geweld en seksueel grensoverschrijdend gedrag, die navolging zal krijgen Movisie brengt hier onder andere onderbouwde kennis in.

B. Maatschappelijke dialoog over normstelling (seksueel) grensoverschrijdend gedrag

In samenwerking met en in aanvulling op het werk van Mariëtte Hamer werken we door middel van publicaties en (online) bijeenkomsten aan een maatschappelijke dialoog over normstelling. We halen spraakmakers bij elkaar en trekken zo de aandacht van professionals en vrijwilligers. We verkennen de mogelijkheid om maatschappelijke dialoog en maatschappelijke beweging op gang te brengen en zoeken contact met een aantal maatschappelijke organisaties om met hen normstelling onder de aandacht van hun achterban te brengen. We denken bijvoorbeeld aan vakbewegingen en brancheorganisaties. We maken hierbij steeds ruimte voor ervaringsdeskundigheid als belangrijke bron van kennis.
Samen met beroepsorganisaties en gemeenten wordt ingezet op het begrijpen en hanteren van een normatief kader door professionals in de wijk. We hebben hierbij oog voor de leefwereld, betrekken zo mogelijk inwoners en ervaringsdeskundigen

C. Doorontwikkeling en borging materiaal seksueel grensoverschrijdend gedrag volwassenen

In 2022 is verkend wat de ingrediënten moeten zijn voor een normstellend kader voor het beoordelen van seksueel (grensoverschrijdend) gedrag van volwassenen. In 2023 worden deze vertaald naar toepassingsmmogelijkheden en zetten we in op overdracht van deze kennis binnen en buiten de organisatie. Met dit normatief kader laat Movisie zien: deze manier van kijken, objectiveren, beoordelen, bespreken en eventueel handelen kan worden toegepast op het seksueel (grensoverschrijdend) gedrag van kinderen en jongeren, op relationeel (grensoverschrijdend) gedrag van volwassenen en op seksueel (grensoverschrijdend) gedrag van volwassenen. En zowel in huiselijke kring als daarbuiten.

2. Projecten en activiteiten 'Doen wat werkt: specifieke doelgroepen'

Doelstelling

1. Realiseren van domein overstijgende samenwerking door sociaal professionals en beleidsambtenaren bij de preventie van grensoverschrijdend gedrag in de publieke ruimten.

[5] In de verdere uitwerking, de concretisering en de uitvoering van de hieronder merendeels globaal beschreven projecten en activiteiten ziet Movisie er nauwgezet op toe dat haar activiteiten de mededinging niet kunnen verstoren, zoals beschreven aan het begin van hoofdstuk 1 van dit Werkprogramma, onder 'Kennis van en voor iedereen'. De enige uitzondering hierop is het Tijdschrift Sociale Vraagstukken, dat als onderdeel van het Platform Sociale Vraagstukken (zie p56) wordt uitgebracht.

2. Preventie en verminderen van grensoverschrijdend gedrag door specifieke doelgroepen en ervaren onveiligheid en verslechterde leefbaarheid naar aanleiding daarvan.
3. Versterken van (sleutelfiguren van) gemeenschappen en het vergroten van hun weerbaarheid

Activiteiten

A. Reflectiesessie(s)

In 2022 is een kennissynthese gemaakt op basis van de trajecten die in vijf gemeenten zijn uitgevoerd. In januari/februari starten we het project met een grote of een aantal kleinere reflectiesessies om met ambtenaren en sociaal professionals om te kijken wat deze kennis betekent voor hun werk(wijze) en wat ze nodig hebben om dat toe te passen. Ook wordt voorgelegd op welke wijze de kennis het beste ontsloten kan worden. Dit wordt als input gebruikt voor het eindproduct. We zijn voornemens dit gezamenlijk te organiseren met onze kennispartners: het NJi en CCV en af te stemmen met de VNG.

B. Lerende praktijken: specifieke doelgroepen

We gaan 2 gemeenten werven die gezamenlijk deel uitmaken van een lerende praktijk ‘Doen wat nodig is’ rondom een specifieke doelgroep. De specifieke doelgroep waar de lerende praktijk zich op richt wordt afgestemd met de gemeente.

We zorgen dat de kennis en ervaringen uit de gemeentelijke trajecten landelijk door gemeenten met vergelijkbare problematieken gebruikt kan worden. Dit doen we door:

a. Het expliciteren van lokale kennis en ervaringen in de praktijk; wat werkt waartoe, voor wie en onder welke omstandigheden?
b. De volgende stap is die verschillende lokale ervaringen naast elkaar te leggen, nader te analyseren en te koppelen aan al beschikbare, collectieve en onderbouwde kennis. Daaruit proberen we algemene lijnen te halen over wat werkt.
c. De aldus verkregen inzichten vertalen we in handelingsperspectieven voor het ontwikkelen van preventief beleid en passende ondersteuning en delen deze inzichten landelijk.

Daarnaast worden kennis en inzichten ook overgedragen:

- via artikelen en blogs op de themapagina’s op Movisie.nl en andere online kennisplatforms.
- onderbouwde kennis delen in relatie tot actualiteiten en beleidsontwikkelingen
- (re)presentatie op bijeenkomsten van derden, klankbordgroepen en expertmeetings

3. Projecten en activiteiten ‘Herstel van zelf- en samenredzaamheid en onderling vertrouwen’

Doelstelling

- Het realiseren van positief contact tussen (groepen) mensen om verschillen te overbruggen (ook online)
- Het vergroten van de vertrouwensrelatie tussen (groepen) inwoners en overheid(instituties)
- de zelf- en samenredzaamheid van bewoners, ongeacht onderlinge verschillen, vergroten en ‘omzien naar elkaar in de wijk’ faciliteren.

Activiteiten

A. Leerbijeenkomsten

Ondersteuning van sociaal professionals, beleidsambtenaren en maatschappelijke initiatieven bij de toepassing van de kennis en tools in de vorm van een serie leerbijeenkomsten. Hierin reflecteren we op de inzichten en kennis uit 2022 en voorgaande jaren, op de overdraagbaarheid en toepassingsmogelijkheden

daarvan in de eigen praktijk. Hierbij is er ook aandacht voor toepassing online. Inzet is het onderling leren bevorderen aan de hand van eigen leer en verbetervragen en de deelnemers tussen de bijeenkomsten door aan de slag laten gaan met acties /tools/handelingsperspectieven om de opgedane kennis in de praktijk te brengen waarna we in de volgende bijeenkomst reflecteren op de ervaringen daarmee. Daarvoor nodigen we ook mensen uit om met eigen ervaring en ervaringskennis. Bijvoorbeeld sleutelfiguren of vertegenwoordigers van zelforganisaties.
We sluiten met de leerbijeenkomsten zoveel mogelijk aan bij bestaande netwerken en bijeenkomsten en zoeken samenwerking met onder andere VNG, SWN.

B. Inspireren en versterken
We selecteren 3 á 4 veelbelovende interventies van gemeenten en/of maatschappelijke organisaties die erop zijn gericht het onderling wantrouwen tussen inwoners(groepen) en tussen inwoners(groepen) en de gemeente te verminderen. Met hen zetten we in op een goede beschrijving van hun interventies als mogelijk eerste stap op weg naar de databank ESI. Ook organiseren we 3 à 4 werkbezoeken voor sociaal professionals/beleidsambtenaren op locatie van deze good practices.

C. Evaluatie + monitoring
In hoeverre passen de deelnemers de aangereikte kennis en handelingsperspectief daadwerkelijk toe? Wat levert dat op? Dit doen we aan de hand van vragenlijsten na de masterclasses/workshops en door het afnemen van kwalitatieve interviews waarin gevraagd wordt naar de mate van toepassing, de succes- en faalfactoren daarbij en naar ervaren baat. Voor dat laatste zullen we ook spreken met (potentiële) eindgebruikers (profijtgroep) van de interventies om hun ervaringen te delen.

D. Kennisdelen
Behalve tijdens de leerbijeenkomsten worden kennis en inzichten ook op andere wijze overgedragen:
- via artikelen en blogs op de themapagina’s op Movisie.nl en andere online kennisplatforms.|
- onderbouwde kennis delen in relatie tot actualiteiten en beleidsontwikkelingen
- (re)presentatie op bijeenkomsten van derden, klankbordgroepen en expertmeetings

4. Projecten en activiteiten ‘Vergroten kansengelijkheid in de sociale basis’

Doelstelling

: Voorkomen en verminderen van onbedoelde uitsluiting, structureel bedoelde uitsluiting en het bevorderen van kansengelijkheid voor alle inwoners in de sociale basis.

Activiteiten

Verder toerusten en bieden van handelingsperspectief in het bijzonder aan sociaal professionals en buurt- en wijkinitiatieven, door:

- Het bundelen van de kennis in een kennissynthese op basis van de resultaten van het project in 2022 over de mate waarin en manieren waarop sprake is van onbedoelde uitsluiting in de sociale basis (met name in buurtcentra; algemene voorzieningen in buurten en wijken).
- Up to date houden en klantgericht delen van kennis over vraagstukken rond sociale stabiliteit op de thema pagina’s op Movisie.nl, kennisplatforms, en via factsheets en artikelen en door het beantwoorden van vragen die via de kennislijn en direct bij onze experts binnenkomen. Representatie in de vorm van deelname aan expertmeetings, netwerken en klankbordgroepen van relevante partners en stakeholders. Masterclasses en presentaties (ook online) voor diverse gebruikersgroepen. Hierbij werken we zoveel mogelijk samen met andere kennispartners, en met ervaringsdeskundigen en organisaties/sleutelfiguren uit de verschillende gemeenschappen. Dat geldt ook voor het volgende punt.
- Kennis benutten in het maatschappelijk debat en rond actuele ontwikkelingen.
  Beantwoorden van Kamervragen, optreden als woordvoerder bij de ANP, gevraagd en ongevraagd reageren op maatschappelijke ontwikkelingen via media-uitingen, lezingen, workshops, deelname aan advies- en begeleidingscommissies en netwerken e.d. Bijhouden van beleidsontwikkelingen om snel in te kunnen spelen op belangrijke actuele vragen.
- Kennis over thema’s heen verbinden en verdiepen.
  Kennis over grensoverschrijdend gedrag in verschillende vormen, discriminatie en polarisatie heeft veel raakvlakken. We gaan met elkaar naar de overkoepelende mechanismen zoeken en een thema uitdiepen dat alle vormen van grensoverschrijdend gedrag raakt.

Deelprogramma’s en grote projecten anders gefinancierd:

- Alliantie Verandering van Binnenuit, ministerie van OCW
- Kennisplatform Inclusief Samenleven (KIS), ministerie van SZW

2.5 PROGRAMMA BESTAANSZEKERHEID EN WAARDEVOL WERKEN

Focus en prioriteiten 2023

De hoofdlijnenbrief toekomst Wmo die Staatssecretaris Maarten van Ooijen april jl. naar de Kamer stuurde opent met "*De meeste mensen in Nederland kunnen zelfstandig deelnemen aan de samenleving, maar dat geldt niet voor iedereen. Ik wil mij inzetten voor een inclusieve samenleving, waarin iedereen zo goed mogelijk kan meedoen, ook als je daarvoor bent aangewezen op ondersteuning en zorg.*" In de kamerbrief "De Participatiewet in balans: uitkomsten beleidsanalyse*"* stelt Minister Carola Schouten dat zij in de komende periode op zoek gaat naar herstel van de balans; *"Ik wil de balans weer terugbrengen in de Participatiewet, door meer oog te hebben voor de mens achter de uitkering. Vertrouwen moet meer centraal komen te staan. Dit heeft de afgelopen jaren soms ontbroken. Ik wil daarbij toewerken naar een Participatiewet: 1. die eenvoudiger is en een toereikend bestaansminimum biedt; 2. die mensen passende ondersteuning biedt om mee te doen in de samenleving (werk of – wanneer en zolang arbeidsinschakeling (nog) niet haalbaar is - een andere vorm van participatie)…..".* Mensen hebben werk, een goede daginvulling, een fatsoenlijk inkomen en een dak boven hun hoofd nodig. Dat waarborgt bestaanszekerheid. (VNG propositie 2020). In dit programma ligt de focus op het bijdragen aan het realiseren van bovengenoemde en breed gedeelde wens: het herstel van de steeds verder afkalvende bestaanszekerheid en het vergroten van de mogelijkheden te participeren. Wij noemen dat waardevol werken.

De afgelopen jaren regent het rapporten over schulden, armoede, dak- en thuisloosheid en een toenemende tweedeling in de maatschappij. Een miljoen mensen in Nederland komt nauwelijks rond. In Nederland hebben 40.000 mensen feitelijk geen dak boven hun hoofd (mensen zonder verblijfsstatus en mensen in de Maatschappelijke Opvang niet meegerekend) en meer dan 40.000 mensen die dreigen dakloos te raken.
Al decennia omarmen we het ideaal van de inclusieve samenleving. De werkelijkheid is ook al decennia weerbarstiger. Zeker een miljoen, sommigen zeggen zelfs ruim twee miljoen mensen doen (en tellen) niet mee op de arbeidsmarkt. Het gaat om mensen met een beperking of kwetsbaarheid, fysiek, verstandelijk, psychisch en/of sociaal. Het gaat om migranten, om ouderen, om kwetsbare jongeren, om langdurig werklozen. Hen treft een langdurige uitsluiting. Velen van hen willen en kunnen wel werken, maar niet onder de huidige condities.
Om en nabij één derde van de Nederlandse bevolking loopt een verhoogd risico op bestaansonzekerheid. Vaak gaat het om groepen, die zich op meerdere leefgebieden in een kwetsbare positie bevinden Dat is slecht voor mensen en slecht voor de maatschappij, het illustreert en creëert een kloof.
Die kloof wordt steeds groter en de bestaanszekerheid neemt voor veel mensen steeds verder af (*Bestaanszekerheid onder druk, de stand van zaken*, Movisie 2021).

Het is van belang om de samenhang en verwevenheid van de problematiek op alle levensdomeinen die een wankele en onvoldoende bestaanszekerheid veroorzaken aan te pakken. Het realiseren van bestaanszekerheid vraagt om integraal kijken en daarnaar handelen vanuit het perspectief van de mensen om wie het gaat. De gevolgen van de coronacrisis, de energiecrisis, de arbeidsmarktcrisis, de crisis op de woningmarkt en de oplopende inflatie versterken deze verschillen alleen maar. Ook ontstaan er nieuwe risicogroepen die voorheen wel zelfredzaam waren. Zowel politiek, beleid als uitvoering zijn van goede wil om bestaans(on)zekerheid en daarmee gepaard gaande problematiek aan te pakken. In dit programma richten wij ons op het toerusten van professionals, het genereren van kennis en het ondersteunen van beleid en uitvoering in het keren van het tij.

Ambities van dit programma:

- Mensen hebben bestaanszekerheid. De kwetsbaarheid op verschillende levensgebieden (wonen, werk, inkomen, gezondheid etc.) is verminderd.
- Mensen kunnen op een voor hun waardevolle manier duurzaam participeren naar vermogen in de samenleving en hebben een fatsoenlijk inkomen.
- Overheden en maatschappelijke partners hanteren een samenhangende integrale aanpak om bestaanszekerheid op verschillende levensgebieden te waarborgen
- Beleid en uitvoering sluiten aan bij de wensen, mogelijkheden en eigen verantwoordelijkheid van burgers.
- Jongeren in een kwetsbare positie krijgen in de groei naar volwassenheid voldoende bagage mee om volwaardig te kunnen meedoen naar hun eigen inzicht.

Beoogde resultaten 2023

- Kennis over randvoorwaarden om meer mensen duurzaam te laten participeren op de arbeidsmarkt en voorbeelden van Waardevol werken zijn verzameld, verrijkt en verspreid.
- Kennis over aanpakken om bestaanszekerheid te vergroten en de weeffouten rondom bestaanszekerheid zijn in beeld gebracht, waarbij ervaringskennis en de rol van ervaringsdeskundigen leidend is.
- Professionals, beleidsmakers en ervaringsdeskundigen maken gebruik van toepasbare ‘Wat Werkt’ kennis t.a.v. activering en bestaanszekerheid.
- De kennis over vernieuwing op landelijke en lokaal niveau is geborgd en verankerend in samenwerking met andere landelijke partijen.
- Gemeentelijke en sociaal professionals hebben betere handvatten om de eigen toegangsfunctie en de samenhang in ondersteuning bij participatie en zorg te beoordelen en bij te stellen, waarbij ervaringskennis en de rol van ervaringsdeskundigen leidend is.
- Professionals hebben kennis en handvatten voor een effectieve aanpak en preventie van armoede en schulden en dak- en thuisloosheid vanuit het perspectief van inwoners en handelingsperspectief om dit toe te passen in bestuur, beleid en praktijk.
- Vanuit bestaande kennis zijn vraagstukken rondom bestaanszekerheid ontrafeld en de brede context zichtbaar gemaakt en systematisch in kaart gebracht. Vanuit dit overzicht en samenhang zijn oplossingsrichtingen geïdentificeerd en knelpunten geagendeerd waar nodig.
- Ervaringsverhalen zijn effectief ingezet en de articulatiemacht van ervaringsdeskundigen en ervaringskennis is vergroot.
- Op basis van good practices rond bestaanszekerheid, armoede en schulden is beschreven wat nodig is om de mens centraal te zetten in beleid en praktijk.
- Movisie heeft een netwerk van veelbelovende initiatieven in de doorlopende ondersteuning van jongvolwassen bijeengebracht, waarin kennis wordt gedeeld en geleerd wordt van en met elkaar. De aan het netwerk verbonden Initiatieven voelen zich gesteund en hebben kennis en ervaring opgedaan, waardoor ze als initiatief kunnen groeien en zich kunnen versterken.
- Binnen het netwerk is een "nieuwe denkrichting" ontwikkeld, die van belang is om de ondersteuning voor jongeren in een kwetsbare positie te verbeteren. Deze is gedeeld met voor jongeren relevante professionals, initiatieven, beleidsmedewerkers en bestuurders.
- De inbreng van ervaringskennis van jongeren zelf en ervaringsdeskundigen zijn benut voor het ontwikkelen van deze nieuwe denkrichting die leidt tot concrete verbetering van de ondersteuning voor jongeren.

Wat gaan we daarvoor doen?[6]

1. Projecten en activiteiten 'Waardevol werken'

Doelstelling

Doel van dit project is meer participatie mogelijk maken voor mensen die nu niet vanzelfsprekend toegang hebben tot de arbeidsmarkt. De huidige wijze waarop toegang tot de arbeidsmarkt werkt, geeft bepaalde groepen onvoldoende mogelijkheden. Er bestaat een steeds grotere consensus dat we de arbeidsmarkt op een andere manier moeten inrichten, om tweedeling te voorkomen.
Subdoel is het domein-overstijgend samenwerken om tot gezamenlijk kennisontwikkeling te komen.

A. Ontwikkeling van Waardevol Werken

1. Movisie ondersteunt de Ontwikkelgroep Waardevol werken samen met Divosa: de ontwikkelgroep is een groeiende community of practice van koplopers die sinds 2020 bijeenkomen. Binnen de ontwikkelgroep wordt actief gewerkt aan de beoogde transformatie, praktijken gedeeld waar gemeenten, ondernemers en maatschappelijke organisaties mee bezig zijn. Het gaat om het creëren van nieuw waardevol werk in zogenaamde mens-ontwikkelorganisaties en het verkennen en inventariseren van de condities. Er is een wisselwerking tussen landelijke organisaties. Resultaten en knelpunten worden besproken met politiek (Kamerleden) en gedeeld met ministeries.
2. Continuering van de transitiearena's waardevol werken; vooral gericht op het verkennen, verdiepen, ontsluiten van allerlei nieuwe invullingen van (ondersteuning naar) werk. Movisie brengt kennis in, haalt voorbeelden op en verspreidt deze. In 2022 zijn we gestart met een traject waarin we de transitie-arena aanpak door een lichte visitatie onder de loep hebben genomen en we outcome-indicatoren vast te stellen. Op basis van deze bevindingen worden de activiteiten verder aangescherpt.
3. Continuering van de transitiearena Wijk en werk. Daarbij werken we in samenwerking met Cedris en SBCM aan de domeinoverstijgende samenwerking tussen wijkteams en werkbedrijven. Movisie faciliteert de bijeenkomsten, brengt kennis in, haalt voorbeelden op en verspreid deze.
4. Doorontwikkelen en ontsluiten van de kennis rondom professionele nabijheid in werk en inkomen.
5. Kennisverzameling, verdieping en ontsluiting rondom het thema waardevol werken: hieronder valt ook het aansluiten bij verbanden als kansrijkNL Programmaraad, G40 – themagroep [titel] om daar kennis te delen.

B. Lokaal integraal werken aan ondersteuning bij participatie

In 2022 is gestart met het samen met de praktijk werken aan integrale werkwijzen. De gemeenten Vijfheerenlanden, Utrecht en Houten participeren in dit driejarig traject.

- Verzamelen, bundelen en verrijken van in de praktijk bruikbare, vernieuwende en verbindende integrale werkwijzen die structureel ingezet kunnen worden.
- In lerende praktijken passen de lokale/regionale praktijken de door hen gekozen werkwijzen toe, waarbij Movisie, naast kUS en IWW-partners (Movisie, Vilans en NJi) kennis inbrengen en ophalen.
- Leerbijeenkomsten in leerkring/community of practice; uitwisselen, leren en verbeteren met de praktijk.
- Analyse en kennissynthese, inclusief lessons learned (inhoud, outcome en proces).
- Kennis opdoen over het borgen van de werkwijzen en de kennis.
- Gedurende het hele proces kennisdeling landelijk en regionaal (webinars, publicaties, nieuwsberichten e.d.).

[6] In de verdere uitwerking, de concretisering en de uitvoering van de hieronder merendeels globaal beschreven projecten en activiteiten ziet Movisie er nauwgezet op toe dat haar activiteiten de mededinging niet kunnen verstoren, zoals beschreven aan het begin van hoofdstuk 1 van dit Werkprogramma, onder 'Kennis van en voor iedereen'. De enige uitzondering hierop is het Tijdschrift Sociale Vraagstukken, dat als onderdeel van het Platform Sociale Vraagstukken (zie p56) wordt uitgebracht.

C. *Ondersteuning ontwikkelingsgerichte dagbesteding en vormen van werk/Simpel switchen*

- Deelname aan het interdepartementale project Simpel switchen. Movisie draagt bij aan het realiseren van de activiteiten die samen met de andere partijen, waaronder SZW, Divosa en Sam, zijn geformuleerd. Het gaat onder meer om het vertalen van complexe wetteksten naar voor professionals toegankelijke handreikingen en het inspireren van gemeenten, dagbestedingsorganisaties en re-integratiebedrijven door goede voorbeelden en verworven inzichten te delen.
- Routes inzichtelijk maken. Een van de aanbevelingen uit het onderzoek Simpel Switchen betrof het ontwikkelen van een aantal passende routes die de overgang van dagbesteding naar werk en vice versa mogelijk maken, geënt op verschillende profielen van mensen in de dagbesteding met een werkwens. In 2022 hebben we een start is gemaakt, in 2023 krijgen deze routes verdieping.
- 3 lokale praktijken volgen en verrijken met kennis bij vormgeven aansluiting arbeidsmatige dagbesteding en vormen van werk.
- Kennisontwikkeling en -ontsluiting rondom ontwikkelingsgerichte dagbesteding

2. Projecten en activiteiten ‘Integrale aanpak bestaanszekerheid’

Doelstelling

De aanpak en preventie van armoede en schulden en dak- en thuisloosheid wordt effectief aangepakt vanuit het perspectief van inwoners en professionals die het betreft door kennis, handvatten en handelingsperspectieven te bieden om dit toe te passen in bestuur, beleid en praktijk.

Activiteiten

- Zichtbaar maken van nieuwe groepen armen en hun problematiek en hoe deze te voorkomen en verminderen gebaseerd op eerder ontsloten (ervarings)kennis. Deze inzichten delen we via een bijeenkomst en een artikel.
- Inventariseren van good practices in het voorkomen, verminderen en verzachten van energiearmoede met daarbij aandacht voor de rol van sociaal werk en het sociaal domein. In afstemming en samenhang met project *Actueel vakmanschap* dat zich richt op de rol van sociaal werkers in de sociale energietransitie. De opgedane kennis delen we via een bijeenkomst en een artikel.
- Versterken (articulatiemacht) ervaringsdeskundigheid in uitvoering, beleid en bestuur/politiek o.a. door het voortzetten en versterken netwerk ervaringsdeskundigen armoede en schulden.
- Deelnemen aan relevante netwerken over de preventie en aanpak van armoede en schulden en dak- en thuisloosheid om kennis te delen en ophalen, signaleren en agenderen (onder andere G40 werkgroep armoede en schulden, de Landelijke ArmoedeCoalitie, werkgroep KAMZO partners en WSD, onderzoeksnetwerk dak- en thuisloosheid). En onze kennis hierover ontsluiten via artikelen, vragen beantwoorden, bijdragen aan bijeenkomsten en congressen.
- Movisie organiseert met partners, in de week van de internationale ‘Armoededag’ (17 oktober), de jaarlijkse online Challenge Armoede. In deze week bieden we dagelijkse via online sociaal professionals, vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en anderen uit de praktijk de meest recente kennis en handvatten voor een effectieve aanpak en preventie van armoede en schulden. In die week organiseren we ook een online bijeenkomst (Q&A) waarin deelnemers met ervaringsdeskundigen in gesprek gaan.
- Movisie brengt samen met ervaringsdeskundigen oplossingen en handelingsperspectief in kaart rond het ontstaan en voorkomen van problematische schulden waarbij regie en het handelingsperspectief van de inwoner centraal staat. Hierbij brengen we ook in beeld wat de (on) zichtbare barrières op verschillende niveaus (vanuit de persoon zelf, alsmede de sociaal professionals en beleid) zijn. Hieruit volgen aanwijzingen wat van belang is om als structurele verbeteringen in systeem en aanpak te

realiseren. We delen de opgehaalde kennis via een artikel en een bijeenkomst voor een ieder die zich bezig houdt met problematische schulden.

- Identificeren en aanleveren van mogelijke interventies op het gebied van armoede en schulden voor de databank Effectieve interventies i.s.m. Schouders eronder en andere relevante partijen. Waar mogelijk in samenhang met andere vraagstukken/problematieken zoals LVB. Hierbij betrekken we het netwerk van ervaringsdeskundigen.
- Movisie maakt een nadere verdieping en analyse van reeds bestaande ervaringsverhalen aangevuld met verdiepende interviews: wat doet dakloos zijn met mensen en hoe kun je vanuit die positie weer stappen gaan maken? Dat geeft inzicht in ‘’wat werkt’’ voor mensen die dak- en/of thuisloos zijn om stappen te zetten van ‘’op straat’’ naar ‘’onder dak’’ (een eigen thuis). Dit doen we samen met de praktijk: organisaties en plekken waar ervaringsdeskundigen werken. Denk aan opvang in zelfbeheer, herstelcentra, zelfregiecentra, voorbeelden uit ‘De drempel over’, etc. Vervolgens reflecteren we met de betrokkenen op deze ervaringsverhalen en de analyse en verwerken die tot meer generieke ervaringskennis om in te zetten voor verbetering in uitvoering, beleid en bestuur/politiek.
- Movisie identificeert veelbelovende initiatieven, professionals en praktijkvoorbeelden die meerwaarde bieden voor mensen die dak- thuisloos zijn of dreigen te worden vanuit een integrale blik en aanpak. Dit zijn veelal kleine bottom up en vernieuwende (soms informele) initiatieven en organisaties of individuele professionals die doen wat nodig is en de gaten opvullen die ontstaan voor mensen die tussen wal en schip vallen en soms ook buiten beeld blijven (niches). We brengen deze niches bij elkaar in een serie leerwerkbijeenkomsten à la transitie arena om te leren van elkaar, verdiepen, inspireren, versterken en kennis te delen. We ontwikkelen een gezamenlijke denkrichting om de niches meer te ondersteunen, verder te laten groeien en verbinden aan elkaar én aan de meer formele partijen. Movisie ontsluit en verspreidt de geleerde lessen, bouwstenen en werkzame elementen voor een breder publiek door bijv. artikelen, podcast, talkshow, etc.
- Vanuit de ervaringskennis en de niches signaleren en beschrijven we knelpunten (weeffouten in bijvoorbeeld wet- en regelgeving en/of de uitvoering van beleid) en mogelijke oplossingsrichtingen. Dit onderbouwen we met aanvullende kennis en agenderen dit bij de relevante partijen. En we doen aanbevelingen en bieden handelingsperspectief aan professionals en beleidsmakers.
- In overleg met de databank ESI onderzoeken we welke interventies en aanpakken mogelijk geschikt zijn om op te nemen in de databank ESI, i.s.m. partijen als Valente, HVO Querido, de Tussenvoorziening, e.a.

3. Projecten en activiteiten ‘Jongvolwassen: verder bouwen op ervaringskennis en veel belovende initiatieven’

Doelstelling:

Doel van dit project is om bij te dragen aan het verbeteren de doorlopende en integrale (domein overstijgende) ondersteuning aan jongvolwassen in een kwetsbare positie, ook in de overgang van 18- naar 18+. Ondersteuning passend bij de behoefte en vraag van de jongeren zelf, hierbij staan zelfregie en autonomie centraal. En versterken van de veelbelovende, kleinschalige en vernieuwende initiatieven die al op deze manier ondersteuning en begeleiding bieden.

Activiteiten:

- In 2023 continueren we het samen met jongeren ophalen van ervaringskennis. Het betreft ervaringskennis en expertise van ervaringsdeskundigen. Kijkend naar de ervaringskennis, die we in 2022 hebben opgehaald bepalen we samen met de betrokken jongeren welke kennis ontbreekt en van belang is voor de ondersteuning van jongeren
- Naast het ophalen van ervaringskennis staat centraal het vertalen van deze ervaringskennis naar bestuur, beleid en uitvoering. Dat doen we o.a. via de expertgroep ‘jongvolwassenen en schulden’.

Movisie i.s.m. NJI brengt in de expertgroep ministeries, onderzoekers, gemeenten, kennisinstituten en landelijke aanpakken twee maal per jaar samen om uit te wisselen, af te stemmen, verbinden en kennis te delen.

- Eind mei 2022 zijn we gestart met het identificeren van initiatieven, professionals en praktijkvoorbeelden die nauw samenwerken met jongeren en in de praktijk laten zien "de ruimte te pakken die nodig is" en daadwerkelijk verschil maken voor jongeren. In 2023 geven we een vervolg aan deze bijeenkomsten en werken we verder aan het verder uitbouwen van dit netwerk. In het netwerk brengt Movisie vanuit onze kennisfunctie expertise in, maar het gaat ook om het opdoen van gezamenlijke collectieve kennis en ontwikkelen van een gezamenlijke denkrichting voor het in de praktijk nog beter ondersteunen van jongeren in een kwetsbare positie en onderzoeken wat deze initiatieven zelf nodig hebben om zich te versterken.
- De kennis vanuit de wat werkdossiers, ervaringskennis van jongeren en de kennis en ervaring van het toepassen van werkzame in elementen in de praktijk ‘’vertalen’’ we voor ‘’bestuur’’, ‘’beleid’’ en ‘’uitvoering’’. Deze delen we in bijeenkomsten waar uitwisseling tussen bestuur, beleid en uitvoering plaatsvindt en in ons netwerk van samenwerkingspartners als NJi, VNG, Ingrado, Divosa, Kansfonds en andere relevante partijen. Voor een breder publiek verspreiden we onze kennis en ervaring via artikelen in ons thema dossier Jongvolwassen en via de Movisie communicatiekanalen.

Deelprogramma’s en grote projecten anders gefinancierd:

- Platform Werk Inclusief Beperking, Goldschmeding Foundation
- Sociale mobiliteit en waardevol werk, VSB Fonds
- Kopkrakers, ZonMw
- In de nader bij stand, ZonMW

2.6 KENNISINFRASTRUCTUUR SOCIAAL DOMEIN

Focus en prioriteiten 2023

Movisie werkt aan een kennisinfrastructuur die borgt dat de kennis overdraagbaar wordt en blijft stromen. Movisie bundelt kennis uit beleid, praktijk en onderzoek, bundelt en stelt die via tal van online en offline kanalen gratis voor iedereen beschikbaar. Daardoor maken wij het (mede) mogelijk dat die kennis beter wordt benut. We zorgen dat kennis op meerdere manier en plaatsen wordt aangeboden, zodat we altijd onze doelgroepen op het juiste moment weten te bereiken. Hier hebben we veel mee geëxperimenteerd tijdens de coronacrisis, bijvoorbeeld door het maken van korte ondersteunende filmpjes bij geschreven artikelen.

Cruciaal is dat een kennisinfrastructuur de beste kennis uit wetenschap en praktijk goed vindbaar en aantrekkelijk aanbiedt. In een tijd dat professionals steeds meer hun informatie zoeken via zoekmachines zoals Google in plaats van bij de vakmedia, biedt het internet daartoe een uitgelezen mogelijkheid. Met het oog op een effectieve inzet is het van belang dat de kennis wordt ontwikkeld en aangeboden op een manier dat gebruikers zich er mede-eigenaar van voelen. Hierdoor wordt die kennis niet alleen aangeboden en verspreid, maar evolueert die ook in de wisselwerking tussen kennisinstituut en de praktijk. En bovendien leiden kennis en bevindingen uit de praktijk, onderzoek en wetenschap tot nieuwe inzichten.
Movisie investeert ook in de (door)ontwikkeling van platforms waarbij meerdere instellingen (zoals hogescholen, brancheorganisaties en beroepsverenigingen) samenwerken aan betere, gebundelde en daarmee overzichtelijker kennisdisseminatie. Verschillende partijen zijn daarin eigenaar en producent. Het gaat om het doorontwikkelen van bestaande instrumenten of het bundelen (en eventueel verrijken) van bestaande kennis in allerlei verschillende producten die vervolgens gratis beschikbaar zijn voor alle geïnteresseerde partijen.

Beoogde resultaten 2023

- Kennis wordt op diverse manieren aangeboden: via online kennisplatforms, knooppunten/kennispleinen met partners, sociale media, nieuwsbrieven, papieren uitingen, podcasts, video, online en fysieke bijeenkomsten. Uitingen worden voortdurend geëvalueerd.
- In 2023 gaan we verder met de ingeslagen weg om kennis van anderen en onszelf nog meer gezamenlijk aan te bieden rondom specifieke thema’s.
- Aantal maandelijkse bezoeken op movisie.nl blijft stabiel op ongeveer 115.000 per maand. Voor socialevraagstukken.nl verwachten we een stijging naar 100.000 per maand. Door het actualiseren van de inrichting van de website en de dossier keuze verwachten we eveneens een stijging in het bezoekersaantal van de website.
- Relatieblad Movisies verschijnt drie keer per jaar en laat de thema’s van Movisie op een aantrekkelijke journalistieke wijze zien. Elke editie behandelt een thema.
- De impact van Movisie-uitingen via Zorg+Welzijn en Binnenlands bestuur neemt verder toe. We zetten andere vormen om kennis te verspreiden in, zoals de Movisietalks en toegankelijke kennissyntheses
- Rondom enkele specifieke thema’s (preventie en kostenbeheersing sociaal domein, digitale samenleving, en ervaringsdeskundigheid) is de gezamenlijke kennisontwikkeling van de landelijke kennisinstituten (onder andere KAMZO, Platform31), de Werkplaatsen Sociaal Domein en andere kennispartijen geïntensiveerd en geconcretiseerd. Dit uit zich onder meer in de vorm van gemeenschappelijke hubs en kennispleinen. Eerdere activiteiten evalueren we, zodat we onze impact nog verder kunnen verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen?[7]

1. Projecten en activiteiten 'Online en offline kennisplatforms'

Doelstelling

Movisie werkt aan een kennisinfrastructuur die borgt dat de kennis overdraagbaar wordt en blijft stromen. Movisie bundelt kennis uit beleid, praktijk en onderzoek, bundelt en stelt die via tal van online en offline kanalen gratis voor iedereen beschikbaar.

Activiteiten Online en offline kennisplatforms

- Regulier contentbeheer/Movisie Mail
- We zorgen voor actuele, aantrekkelijke, praktijk- en doelgroepgerichte content om het aanbod van Movisie te delen en de acquisitie te ondersteunen.
- We verspreiden content en vergroten bereik/aantal bezoeken.
- We optimaliseren content door meten, onderzoeken en monitoren.

Online en offline contact

- We bedienen grote groepen gebruikers, klanten en stakeholders op maat via onze verschillende kanalen (social media, kennislijn, fora, websites e.d.).
- We weten waar online en offline over gepraat wordt en zijn in staat om onze kennis daarbij te laten aansluiten.
- Alle binnenkomende vragen vanuit het werkveld –via e-mail, telefoon of sociale media – zijn volgens onze richtlijnen beantwoord en indien nodig doorgezet naar de inhoudelijke collega's.
- Contact met onze doelgroepen wordt gemonitord en wordt gebruikt als input voor programma's en activiteiten. We vergroten het bereik en de verspreiding van het aanbod van Movisie via al onze eigen kanalen.
- We onderzoeken de mogelijkheden van verspreiding van ons aanbod via (nieuwe) externe kanalen.
- Inhoudelijke collega's zijn (online) ambassadeurs van het thema waar ze zich op profileren.

Movisies

- De in 2023 te verschijnen afleveringen van Movisies dragen ertoe bij dat sociale professionals, beleidsmakers, actieve burgers en andere betrokkenen in het sociale domein werken op grond van actuele kennis.
- De in 2023 te verschijnen afleveringen van Movisies expliciteren praktijkkennis en praktijkervaring, beschrijven deze kennis, vertalen deze in handzame producten voor diezelfde praktijk en implementeren en ontwikkelen deze kennis door.
- Verdere groei van het aantal abonnees van Movisies.
- Meer crossmediale verbinding met content online op movisie.nl
- Nadrukkelijke, en in de artikelen zichtbare, samenwerking met andere kennispartners uit het sociale domein. (Praktijk)kennis komt immers steeds meer in netwerken van organisaties en groepen tot stand.
- De content van het magazine meer onderdeel laten zijn van kennisbijeenkomsten van Movisie en andere relevante (online) evenementen.

[7] In de verdere uitwerking, de concretisering en de uitvoering van de hieronder merendeels globaal beschreven projecten en activiteiten ziet Movisie er nauwgezet op toe dat haar activiteiten de mededinging niet kunnen verstoren, zoals beschreven aan het begin van hoofdstuk 1 van dit Werkprogramma, onder 'Kennis van en voor iedereen'. De enige uitzondering hierop is het Tijdschrift Sociale Vraagstukken, dat als onderdeel van het Platform Sociale Vraagstukken (zie p56) wordt uitgebracht.

Informatie infrastructuur

- Goed functionerende informatie infrastructuur (intern en extern), zoals de websites, leeromgevingen en documentmanagement- en communicatietoepassingen (Teams/Sharepoint).
- Een goed samenhangend applicatie landschap, zoveel mogelijk in samenwerking en afstemming met de collega kenniscentra NJi en Vilans.
- Informatiebeveiliging volgens de geldende normen en regels, in overeenstemming met de meldplicht datalekken en de algemene verordening gegevensbescherming.

2. Projecten en activiteiten 'Debatten en visievorming'

Doelstelling

Met dit project dragen we bij aan de versnelling van de transformatie. We leveren een bijdrage aan het publieke debat en reflectie en toepassing en gebruik van de beste kennis in het sociaal domein door professionals, beleidsmakers, burgers en wetenschap. Door actuele en onderbouwde kennis terug te laten komen in inhoudelijk debat willen we professionals, vrijwilligers, ambtenaren, bestuurders, beslissers en andere stakeholders in het sociaal domein inspireren en ondersteunen bij de aanpak van de vraagstukken in hun werk, en daarmee bij de versterking van de uitvoering en de kracht van het sociaal domein. Doelgroepen zijn wetenschap, ervaringsdeskundigen, professionals, politiek, beleid en een breder publiek.

Activiteiten

1. Valorisatie van kennis voor beleid, praktijk en publiek

- Een maandelijkse talkshow '360 graden' waarin een heikele kwestie (zelfredzaamheid, de impact van vluchtelingen op de leefbaarheid in buurten, betaalde mantelzorg) van verschillende kanten - experts van Movisie, wetenschappers, en ervaringsdeskundigen - wordt belicht en de beste kennis over het voetlicht wordt gebracht.
- Kennissyntheses (2 of 3) die een breed publiek bereiken, in aansluiting op de actualiteit (onder andere de Hoofdlijnenbrief van staatsecretaris Van Ooijen). In de kennissyntheses is bestaande kennis samengebracht ten behoeve van bijvoorbeeld visievorming of de ontwikkeling van handelingsperspectief op een doorsnijdend thema. Eén van de kennissynthese zal gaan over ouderen. Hierin wordt voor een breed publiek wetenschappelijke kennis over oud worden en de maatschappelijke implicaties daarvan aansprekend samengevat, met bijzondere aandacht voor evidence based interventies. De synthese helpt om ontwikkelde kennis beter vindbaar te maken en wordt opgezet als een 'levend' document, opdat het regelmatig geactualiseerd kan worden.
- Drie bijeenkomsten worden georganiseerd, i.s.m. met andere partijen (SCP, VNG, universiteiten, etc.), waarbij Movisie kennis inbrengt en faciliteert dat kennis wordt uitgewisseld.

2. Stimuleren van visievorming en het maatschappelijk debat

- Het organiseren van breed en gratis toegankelijk Participatielezing en eindejaarsdebat in samenwerking met maatschappelijke partners en het Platform Sociale Vraagstukken. Hierbij komen vernieuwende thema's aan bod die door congresbureaus niet worden aangeboden, een spin off hebben naar onder andere de lokale praktijk.
- Het leveren van inhoudelijke en faciliterende bijdragen aan debatten of discussiebijeenkomsten in afstemming met de inhoudelijke programma's.
- Het publiceren van opinieartikelen en het stimuleren van andere publicaties die bijdragen aan het maatschappelijk debat of visievorming.
- Samen met collega's en medewerkers van andere kennisinstituten en maatschappelijke organisaties verkennen op welke thema's debat of visieontwikkeling nodig is.

3. Platform Sociale Vraagstukken

- Dagelijks ververste website met actuele spraakmakende artikelen voor: actieve burgers, professionals, wetenschap en journalisten.
    - Vier keer per jaar tijdschrift waarin thema's worden uitgediept.
    - Agenderend jaarboek, in samenwerking met wetenschappers als gastredactie.
    - Bijeenkomsten rond een nieuw nummer of rond de verschijning van het jaarboek. (Zie voor een totaaloverzicht van de bijeenkomsten van Debatten en visievorming onderaan het projectplan)
- In aanvulling op deze vaste jaarlijkse activiteiten wordt in tijdschrift en vooral op de website www.socialevraagstukken.nl nadrukkelijk gewerkt aan vernieuwingen. We willen meer vooroplopen, nieuwe onderwerpen lanceren, meer zelf actief en bewust onze agenda en inhoudelijke signatuur vormgeven:
    - Gerichter verhalen uit de praktijk ophalen.
    - Nieuwe vormen van ervarings- en andere kennis systematisch aanbieden.
    - Nadrukkelijk ervaringskennis verspreiden.

3. Projecten en activiteiten ‘Associate members’

Doelstelling

Om meer impact te bereiken in de praktijk is voor Movisie meer en meer structurele afstemming mét die praktijk nodig. Het Associate Members-netwerk vormt daartoe een belangrijke ingang. Door de samenwerking met de Associate Members beoogt Movisie een versnelling van de transformatie in het sociaal domein; door als kennisinstituut samen op te trekken met de praktijk signaleren we trends, verrijken we onze kennis met de ervaringen van koplopers in het sociaal domein en zorgen we dat kennisproducten aansluiten bij de mensen die ze willen gebruiken.

Activiteiten

- verbindingen leggen tussen associate members en inhoudelijke projecten van Movisie teneinde concrete samenwerking te realiseren (we organiseren verschillende pilots voor deze kennisdeling)
- inspireren van en kennisdelen door associate members tijdens themabijeenkomsten en inspiratiesessies
- onderhouden van het netwerk door een jaarlijkse netwerkbijeenkomst.

4. Projecten en activiteiten ‘Versterking samenwerking landelijke kennisinfrastructuur en gemeenten’

Doelstelling

Movisie werkt in 2023 aan de (door)ontwikkeling van platforms waarbij meerdere instellingen (zoals hogescholen, brancheorganisaties en beroepsverenigingen) samenwerken aan betere, gebundelde en daarmee overzichtelijker kennisdisseminatie.

Activiteiten Versterken samenwerking landelijke kennisinfrastructuur en gemeenten

- Voortzetting en intensivering van de samenwerking met de partners van de Kennisalliantie Maatschappelijke Zorg en Ondersteuning (KAMZO) op vraagstukken die breed in het sociaal domein spelen, zoals ervaringsdeskundigheid.
- Intensivering kennisuitwisseling met en tussen gemeenten (beleidsmakers en uitvoerders) en uitbreiding van de landelijke kennisinfrastructuur, opdat gemeenten gebruik maken van de allerbeste kennis en praktijkervaringen.

- Voortzetten van de samenwerking met de VNG en de G40, opdat gemeenten adequaat bediend worden met de best beschikbare kennis over het sociaal domein. Onder meer door te verkennen hoe we gemeenten het meest effectief kunnen ondersteunen en door in samenhang te werken aan voor gemeenten complexe thema's, zoals de tekorten in het sociaal domein, de verbinding tussen het sociaal domein en het veiligheidsdomein en de aansluiting van het sociaal domein op de woonagenda en duurzaamheidsagenda van gemeenten.
- Ruimte om in te spelen op actuele vraagstukken vanuit het Rijk, gemeenten of het veld.

BIJLAGE 1 - FINANCIEEL OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN

Programma	*Project*	*Budget*	
Effectiviteit en vakmanschap		*budget x1000*	
	Effectieve sociale interventies	340	
	Doen wat werkt in lerende praktijken	161	
	Inzicht in wat werkt	113	
	Weten wat werkt	349	
	Kwaliteit en outcome	158	
	Stand van het land sociaal werk	101	
	Actueel vakmanschap	101	
	Het belang van vertrouwde gezichten	110	
	Versterken van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid	493	
		Subtotaal	**1.925**
Passende ondersteunig			
	Verbetertraject toegang sociaal domein	402	
	Integraal werken in de wijk	131	
	Ondersteuning zelfredzaamheid van mensen met een licht verstandelijke beperking	97	
	Aanpak eenzaamheid	161	
	Geweld in afhankelijkheidsrelaties	177	
	Sociaal en gezond; domeinoverstijgend werken	178	
	Passende ondersteuning voor mensen met psychosociale problemen	131	
		Subtotaal	**1.278**
Sociale basis			
	Samenlevingsopbouw & Buurtwijs	201	
	Sociaal Fitte Wijken	227	
	Informele zorg & mantelzorg in balans	230	
	Thuis in de wijk Ouderen	100	
	Vrijwillige inzet & Wijkteams	233	
	Ruimte voor invloed inwoners	198	
	Inclusief meedoen	267	
		Subtotaal	**1.455**
Sociale stabiliteit			
	Naar het objectief beoordelen van grensoverschrijdende en gezonde (seksuele) relaties tussen volwassen	121	
	Doen wat werkt: specifieke doelgroepen	100	
	(herstel van) zelf- en samenredzaamheid en onderling vertrouwen	147	
	Vergroten kansengelijkheid in de sociale basis	101	
		Subtotaal	**470**
Bestaanszekerheid en waardevol werken			
	Waardevol werken	321	
	Integrale aanpak bestaanszekerheid	302	
	Jongvolwassen: verder bouwen op ervaringskennis en veel belovende initiatieven	121	
		Subtotaal	**744**
Kennisinfrastructuur			
	Online en offline kennisplatforms	804	
	Debatten en visievorming	453	
	Associate members	62	
	Versterking samenwerking landelijke kennisinfrastructuur en gemeenten	756	
		Subtotaal	**2.074**
		Totaal	**7.946**

BIJLAGE 2 - IMPACTKAARTEN

Effectiviteit en vakmanschap

BEOOGDE IMPACT

(Groepen) kwetsbare mensen en mensen in een kwetsbare positie *ervaren* vaker positieve ondersteuning

AMBITIES [A]

Gemeenten, maatschappelijke organisaties, sociaal professionals (van gemeenten, maatschappelijke organisaties en zelfstandigen), ervaringsdeskundigen actieve burgers en vrijwilligers dragen allen op hun eigen manier bij aan passende en effectieve ondersteuning van burgers en blijven samen leren doen wat werkt

Factoren en actoren in de context: Continuïteit in ondersteuning, organisatie en beleid

LANGE TERMIJN EFFECTEN [LTE] (10 jaar)

- Gemeenten en maatschappelijke organisaties Volgen de resultaten van hun inzet, reflecteren hierop met burgers en maatschappelijke organisaties en leren hiervan.
- Sociaal professionals stellen de wensen en voorkeuren van individuele burger of groepen burgers centraal, zetten daarbij hun ervaring en vakkennis in en maken gebruik van de best beschikbare wetenschappelijke kennis. Zij zijn in staat om met burgers op hun werk te reflecteren en leren hiervan.
- Ervaringsdeskundigen dragen in co-creatie met individuele burgers of groepen burgers bij aan optimale ondersteuning van de burger. Zij gaan daarbij uit van de eigen kennis en van collectieve ervaringskennis die zich steeds blijft ontwikkelen.
- Actieve burgers en vrijwilligers dragen vanuit hun eigen kennis en betrokkenheid bij aan de ondersteuning van burgers. Desgewenst maken zij daarbij gebruik van geboden kennis.

KORTE TERMIJN EFFECTEN [KTE] (4 jaar)

- Gemeenten en maatschappelijke organisaties maken gebruik van kennis over wat werkt. Daarbij gaat het zowel om kennis over organisatie en beleid als kennis over wat werkt in de uitvoering van het sociaal werk.
- Sociaal professionals beschikken over de juiste competenties, maken gebruik van kennis over wat werkt en lerende praktijken. Zij zijn in staat om in complexe maatschappelijke omstandigheden weloverwogen besluiten te nemen en kunnen deze verantwoorden. Normatieve aspecten zijn hierbij uitdrukkelijk aan de orde
- Ervaringsdeskundigen zijn in toenemende mate toegerust en ingezet in maatschappelijke organisaties en gemeenten.
- Kennis over wat werkt is beschikbaar voor (groepen) actieve burgers en vrijwilligers.

Verschillende vormen van kennis (ervaringskennis, professionele kennis en wetenschappelijke kennis) zijn gelijkwaardig en worden op een bij de bron passende wijze verder ontwikkeld

Satisfactie | Satisfactie | Satisfactie | Satisfactie | Satisfactie

DIRECTE RESULTATEN [R] (2022)

Verschillende vormen van kennis (ervaringskennis, professionele kennis en wetenschappelijke kennis) zijn met gemeenten, maatschappelijke organisaties en burgers uitgeprobeerd en aangescherpt in lerende praktijken. Kennis is opgehaald. Daarnaast is kennis over de werking van lerende praktijken beschikbaar gemaakt om een duurzame lerende cultuur te stimuleren.

- Gemeenten hebben met maatschappelijke organisaties en burgers kennis en ervaring opgedaan met de cyclus van outcomegericht werken. Hoe kan de gemeente het gewenste resultaat voor de burger of de samenleving (outcome) bereiken. Hierbij is ook aandacht voor betaalbare sociale kwaliteit.
- Wetenschappelijke kennis over (doen) wat werkt bij het verbeteren van sociale vraagstukken is verzameld en geanalyseerd in wat werkt bij-dossiers en kennisdossiers en zoveel mogelijk vertaald naar praktisch toepasbare kennis.
- Interventie-eigenaren in het sociaal domein zijn ondersteund bij de verbetering van de kwaliteit, de implementatie en de evaluatie van hun interventie. Erkende interventies zijn door een onafhankelijke commissie beoordeeld en verspreid via de databank Effectieve sociale interventies.
- Verschillende vormen van kennis (ervaringskennis, professionele kennis en wetenschappelijke kennis) zijn met gemeenten, maatschappelijke organisaties en burgers toegepast en aangescherpt in lerende praktijken. Kennis over de werking van lerende praktijken is beschikbaar gemaakt.
- Kennis is gebundeld en verspreid over competenties die nodig zijn om kwaliteit te leveren als sociaal professional. Voor professionals zijn ondersteunende materialen ontwikkeld. Specifieke aandacht en materialen zijn er voor: het waarborgen van continuïteit en het verbeteren van professionele besluitvorming.
- Kennis over de waarde van ervaringsdeskundigheid en ervaringskennis is bijeengebracht en verspreid. Met specifieke aandacht voor collectieve ervaringskennis. Kennis over wat werkt bij de inzet van ervaringsdeskundigen wordt in nauwe samenwerking met ervaringsdeskundigen binnen en buiten Movisie vastgelegd en verspreid.

Passende ondersteuning

BEOOGDE IMPACT

Mensen in een kwetsbare positie vinden en krijgen waar nodig tijdige, samenhangende en passende ondersteuning, in aansluiting op hun wensen en hun kunnen.

AMBITIES [A]

- Mensen met (meervoudige) ondersteuningsvraag en hun huishoudens ervaren dat de ondersteuning en zorg toegankelijk, tijdig en samenhangend is en aansluit bij hun wensen, behoeften en mogelijkheden.
- Mensen zijn in de gelegenheid informele zorg in te passen in het leven, voelen zich erfoe uitgenodigd zich in te zetten én worden door de omgeving gezien als gelijkwaardige partner in zorg en ondersteuning voor mensen in kwetsbare situaties.
- Mensen ervaren veiligheid, zowel in huiselijke kring als in sociale verbanden.
- Mensen kunnen naar eigen vermogen deelnemen aan de samenleving en ervaren steun van sociale netwerken en steunsystemen in de wijk. De inzet van collectieve voorzieningen en activiteiten draagt bij aan het zo snel, tijdig en eenvoudig mogelijk oplossen van problemen, het benutten én versterken van de sociale basis.
- Mensen ervaren dat zij op een voor hen waardevolle manier mee kunnen doen en onderdeel uitmaken van de samenleving, ook als zij te maken hebben met een kwetsbaarheid.
- Mensen ervaren dat zij betekenisvolle contacten hebben en kunnen onderhouden met anderen.
- Mensen profiteren van de verbinding tussen sociaal en gezond en ervaren een betekenisvol leven. Voor wie niet gezond is of wordt, wordt passende ondersteuning op alle levensgebieden geboden.

LANGE TERMIJN EFFECTEN [LTE] (10 jaar)

Factoren en actoren in de context

Uitvoering van passende ondersteuning

- Professionals passen kennis over wat werkt bij integraal werken toe bij de invulling van de toegangsfunctie en de uitvoering van ondersteuning en zorg. Ze zijn deskundig, (h)erkennen diverse problematieken van inwoners, sluiten aan bij doelen en oplossingen van inwoners en doen wat nodig is voor de inwoner (handelingsruimte)
- Er is een samenhangende aanpak op het terrein van huiselijk geweld, seksueel geweld, ouderenmishandeling en kindermishandeling, zodat slachtoffers en plegers eerder en beter in beeld zijn, geweld wordt gestopt en duurzaam wordt opgelost.

Passende ondersteuning in de wijk

- Kennis draagt bij aan het zo snel en eenvoudig mogelijk oplossen van problemen, het benutten én versterken van de sociale basis, zelfregie, zelfredzaamheid en participatie (meedoen) van inwoners.

Versterken sociale verbanden

- Gemeenten, maatschappelijke organisaties en actieve inwoners zetten op basis van de best beschikbare kennis in samenhang activiteiten in, die bijdragen aan het voorkomen of verminderen van sociale uitsluiting.

Verbinding zorg + welzijn

- Over alle beleidsterreinen heen wordt gewerkt aan betekenisvol leven, zodat mensen met een kwetsbaarheid kunnen deelnemen aan de samenleving.

KORTE TERMIJN EFFECTEN [KTE] (4 jaar)

- Gemeentelijke en sociale professionals hebben betere handvatten om de eigen toegangs-functie en de samenhang in ondersteuning en zorg te beoordelen en bij te stellen.
- Inwoners in gemeenten ervaren verbetering en in de toegang tot ondersteuning vanuit het sociaal domein.
- Slachtoffers en plegers van GIA zijn eerder in beeld en ontvangen adequate en effectieve hulp om de geweldsdynamiek te doorbreken.
- Gemeentelijke en sociale professionals en ervaringsdeskundigen maken vaker gebruik van toepasbare 'wat werkt' kennis
- Sociale professionals zijn beter in staat om, in aansluiting op de wensen van mensen met LVB vroegtijdig en proactief ondersteuning te bieden om hun leven vorm te geven en escalatie van problemen te voorkomen.
- Er is goed onderbouwde en handelingsgerichte kennis beschikbaar over de aanpak van eenzaamheid, waar professionals en vrijwilligers hun ondersteuning op baseren.
- In gemeenten zijn professionals (beleid en uitvoering) beter toegerust om een samenhangende lokale aanpak van eenzaamheid vorm te geven.
- Professionals, beleidsmakers en zorgverleners kunnen op basis van wat werkt kennis en interventies steeds beter de verbinding leggen tussen zorg en welzijn.
- Sociale en zorgprofessionals zijn beter in staat om, vanuit de behoeften van mensen thuis met een ongeneeslijke ziekte die nog langere tijd thuis zullen leven (en hun naasten), vroegtijdig en proactief ondersteuning te bieden om hun leven vorm te geven.

Satisfactie | **Satisfactie** | **Satisfactie** | **Satisfactie** | **Satisfactie**

DIRECTE RESULTATEN [R] (2023)

- Gemeenten verbeteren de toegang sociaal domein met behulp van kennis over wat werkt bij vraagstukken voor de toegang.
- Inwoners ervaren structurele verbetering in de toegang tot passende ondersteuning, waarbij rekening wordt gehouden met hun specifieke sociaal-maatschappelijke context.
- Kennis over integraal werken draagt bij aan het zo snel en eenvoudig mogelijk oplossen van problemen met meer inzet op samenwerking in de wijk en door domein overstijgende samenwerking te verbeteren.
- Slachtoffers en plegers van geweld in afhankelijkheidsrelaties zijn eerder in beeld en ontvangen adequate en effectieve hulp om de geweldsdynamiek te doorbreken.
- Mensen met een psychische kwetsbaarheid ervaren dat zij passende ondersteuning en zorg krijgen die aansluit bij hun wensen en dat zij onderdeel uitmaken van en mee kunnen doen in de buurt waar zij wonen.
- Professionals en beleidsmakers voelen zich beter toegerust om de drempel naar voorzieningen en activiteiten in de wijk voor mensen met een lichtverstandelijke beperking te verlagen, preventief te werken en escalatie van problemen tegen te gaan.
- Gemeentelijke en uitvoerende professionals, organisaties en bewoners zijn bekend met kennis en aanpakken ten aanzien van de diversiteit van eenzaamheidsproblematiek onder de verschillende groepen en passen dit toe in beleid, interventies en het dagelijks leven.
- Vergroten van handelingsbekwaamheid van professionals daar waar het gaat om de omgang met mensen met psychische problematiek.
- Verbinding tussen sociaal en gezond is steeds meer vanzelfsprekend, waardoor inwoners in een kwetsbare positie een positieve bijdrage aan hun gezondheid ervaren.

Vanuit het programma Passende Ondersteuning zorgen we voor kennis over wat werkt en verrijken en verspreiden we deze ten behoeve van duurzame positieve verandering voor mensen in een kwetsbare positie, met oog voor eigen regie, wensen en mogelijkheden van deze mensen zelf. Kennis van gender- en cultuurspecifieke aanpakken en ervaringsdeskundigheid worden naast praktijkkennis en theoretische kennis benut bij ondersteuningsvragen in het sociale domein. We werken met andere partijen samen, zodat vernieuwing ook geborgd en verankerd wordt op het lokale niveau.

Impactkaart Sociale Basis VWS 2023

BEOOGDE IMPACT

Inwoners ervaren invloed op en mogelijkheden in hun sociale omgeving om te kunnen floreren in sociale verbanden

AMBITIES

Mensen, en groepen voelen zich dusdanig EMPOWERED dat allen, ook zij in een (tijdelijke) kwetsbare positie, mee kunnen doen aan de samenleving. Wanneer nodig worden zij tijdig **succesvol ondersteund door buren, sociaal en ervaringsdeskundige professionals en organisaties in hun leefomgeving** (samenredzaamheid)

Mensen ervaren een INCLUSIEVE SAMENLEVING waarin men omziet naar elkaar en rekening met elkaar gehouden wordt ondanks de vele onderlinge verschillen.

Wij streven naar een STERKE MAATSCHAPPELIJKE DEMOCRATIE waarin bewoners, gemeenschappen en hun initiatieven (mede) zeggenschap hebben over de kwaliteit van hun leven en omgeving.

Factoren en actoren in de context

LANGE TERMIJN EFFECTEN 10 jaar

Lokale samenspel is versterkt. Inwoners voelen zich gehoord door gemeenten en professionals, ze leren van elkaar en kunnen zich verbinden aan voor hen relevante issues.

Verschillende stakeholders zetten lokaal, in samenhang, activiteiten in die bijdragen aan een buurt waar inwoners in regie zijn, iedereen zich thuis en in balans voelt/veerkrachtig voelt.

Wijkinitiatieven, organisaties en gemeenten zijn en werken inclusief. Zij bereiken en ondersteunen mensen in diverse kwetsbare posities én mensen wiens stem minder wordt gehoord.

Professionals en hun organisaties benutten de (ervarings)kennis en (vrijwillige) doekracht van mensen optimaal om beleid, uitvoering en preventie van maatschappelijke vraagstukken te verbeteren.

KORTE TERMIJN EFFECTEN 4 jaar

Wijken en gemeenten weten wat de meest passende sociale infrastructuur is volgens mensen uit de wijk en professionals.

Professionals (beleid en uitvoering) zijn toegerust om een samenhangende en inclusieve aanpak vorm te geven voor verschillende groepen en geven daarbij óók invulling aan het VN-verdrag.

Actieve inwoners en professionals in beleid en uitvoering hebben kennis en handelingsperspectieven hoe zij samen sociaal fitte wijken kunnen realiseren.

Professionals passen de werkzame mechanismen toe van (inclusieve) participatie van mensen (cliënten en actieve burgers) in beleid en uitvoering.

Er zijn lokaal meer vormen, functies en structuren gerealiseerd die vaker en meer diverse groepen mensen een stem geven (inclusiviteit) en de participerende overheid stimuleert.

Impactkaart Sociale Basis VWS 2023 directe resultaten 1 jaar

Sociale Kwaliteit

Sociale Cohesie

Thuis in de wijk Ouderen
Met actieve inwoners, sociaal professionals en beleidsmakers is samen geleerd over wat werkt om een buurt tot een buurt te maken waar plaats is voor verschillende groepen ouderen. We verdiepen onze kennis door twee lokale praktijken te volgen, leerbijeenkomsten te organiseren en strategische allianties aan te gaan. Kennis geven we via gesproken, geschreven en visuele media door.

Sociaal fitte wijken
Gemeenten en strategische partners beschikken over wetenschappelijke-, praktijk- en ervaringskennis voor hun aanpak van informele hulp vanuit de sociale basis.
We bundelen verzamelde kennis (vanuit casussen, lerende praktijken en leerkring) in een bondige, publieksvriendelijke kennissynthese. Bevindingen, praktijken en ervaringen vanuit de lokale lerende praktijken presenteren we in een voorstelling of tentoonstelling.

Sociale Empowerment

Vrijwillige inzet & Wijkteams
Inwoners, sociaal professionals en beleidsmakers weten wat werkt als het gaat om het stimuleren en verdiepen van meer inclusieve burgerbetrokkenheid en vrijwillige inzet. Vrijwilligerswerk is voor iedereen beschikbaar.
We pakken drie lerende praktijken op gericht op het versterken van het lokale samenspel voor zelf- en samenredzaamheid. We geven de kennis door die we in twee leerkringen verzamelen. We delen kennis op het Platform Vrijwillige Inzet.

Informele zorg & mantelzorg in balans
Professionals beschikken over handzame kennis over de verschillende identiteitsfactoren en rollen van mantelzorgers, en over de impact van mantelzorg op het dagelijks leven in uiteenlopende mantelzorgsituaties. Gemeenten en strategische partners beschikken over wetenschappelijke-, praktijk- en ervaringskennis waarmee ze hun beleid en aanpak van informele hulp vorm kunnen geven.

Sociale Inclusie

Inclusieve samenleving
Beleidsmedewerkers van gemeenten en professionals zijn toegerust met kennis om een samenhangende inclusieve aanpak vorm te geven voor verschillende groepen mensen. In het bijzonder werken we aan activiteiten rondom VN-verdrag en LHBTI in een kwetsbare positie.

Projecten die sociale kwaliteit /samenlevingsopbouw doorsnijden

Samenlevingsopbouw

Ruimte voor invloed inwoners Via lerende praktijken en uitwisseling met netwerkpartners krijgen we dieper inzicht in het versterken van invloed en de beslismacht van inwoners, in het bijzonder van die groepen waarvan de inbreng niet benut wordt omdat ze onvoldoende worden bereikt en gehoord met conventionele zeggenschapsinstrumenten. Kennis geven we via gesproken, geschreven en visuele media door.

Samenlevingsopbouw Via lerende praktijken en kennisallianties versterken we de competenties van sociale professionals om inwoners te laten floreren in sociale verbanden en meer invloed uit te laten oefenen op hun directe woonomgeving. In het digitale platform **Buurtwijs** komt de frontlinie van uitvoerende buurtmakers zelf aan het woord. Zij vertellen hoe zij kwetsbare groepen beter kunnen bereiken, activeren (sociale kwaliteit) en met elkaar en relevante partijen verbinden ('community organization').

Sociale stabiliteit

BEOOGDE IMPACT

Een samenleving waarin mensen naar elkaar omzien, sociaal veilig zijn, gelijke kansen hebben en respectvol samenleven.

AMBITIES [A]

- Preventie van grensoverschrijdend en zorgwekkend gedrag in het publieke domein
- Focus op (herstel van) zelf- en samenredzaamheid en onderling vertrouwen
- Het voorkomen en aanpakken van kansenongelijkheid

LANGE TERMIJN EFFECTEN [LTE]*

- Er is een heersende sociale norm die seksueel en andere vormen van GOG* in de samenleving, online en offline, afkeurt.
- (Potentiële) plegers en daders van GOG kunnen eenvoudiger de benodigde ondersteuning krijgen 'over de domeinen heen' vanuit het zorgdomein, het brede sociaal domein en aanpalende leefgebieden. (w.o veiligheid)
- **Er zijn weerbare gemeenschappen waarin mensen omzien naar elkaar en waarop mensen in een kwetsbare positie kunnen terugvallen bij negatieve invloeden, tegenslag en negatieve ervaringen agv GOG en uitsluiting**
- inwoners van wijken en gebruikers van online platforms hebben ongeacht verschillende achtergronden, kenmerken en opvattingen onderling vertrouwen om zichzelf en elkaar te helpen.
- Instituties en (sociaal) professionals in wijken behandelen mensen gelijkwaardig ongeacht hun specifieke kenmerken en (en leef wensen)
- Er heerst een positieve sociale norm in de samenleving t.a.v. kansengelijkheid voor groepen in een kwetsbare positie

Factoren en actoren in de context

KORTE TERMIJN EFFECTEN [KTE]

- Professionals, omstanders, vrijwilligers kunnen (seksueel) gedrag herkennen, duiden en beoordelen ahv objectieve criteria en weten hoe bij GOG te handelen.
- (beleids) professionals weten hoe en op basis waarvan zij een duidelijke norm kunnen stellen tav GOG en vertalen dit naar beleid en praktijk.
- bestuurders en (beleids)professionals kunnen onderliggende problematiek van GOG herkennen en duiden en weten wat werkt om deze effectief en integraal aan te pakken.
- Professionals, sleutelfiguren en hun gemeenschappen hebben de juiste kennis, tools, en vaardigheden om (groepen) mensen te steunen in het omgaan met tegenslag en ervaringen met GOG en passen dat toe.
- Professionals (beleid en uitvoering) en interventieontwikkelaars:
  1- hebben kennis en tools om positief contact tussen (groepen) mensen te organiseren om verschillen te overbruggen en passen die toe.
  2- weten hoe zij ongeacht scheidslijnen 'omzien naar elkaar in de wijk' kunnen faciliteren.
- Beleidsmakers en sociaal professionals weten hoe zij discriminatie in de sociale basis kunnen voorkomen en aanpakken en verminderen daarmee kansenongelijkheid en vertalen dit naar effectief beleid en uitvoering.
- Interventie ontwikkelaars en uitvoerders van beleid weten wat werkt om gelijke kansen in de sociale basis te vergroten.

Satisfactie | **Satisfactie** | **Satisfactie** | **Satisfactie** | **Satisfactie**

DIRECTE RESULTATEN [R]

- Eerder ontwikkelde kennis en handelingsperspectief over hoe sociale normen positief te veranderen en een normstellend kader te ontwikkelen is verbreed voor toepassing oa in (hoger) onderwijs, sport en uitgaansleven
- Kennis over normstelling en preventie GOG is op toegankelijke manier gebundeld en ontsloten tbv ontwikkeling en uitvoering van beleid in gemeenten
.

- Toetsen van ontwikkelde kennis in de praktijk en toegankelijk ontsluiten van onderbouw de kennis en ervaring over domeinoverstijgend en integraal samenwerken om te doen wat nodig is voor preventie van GOG en sociale onveiligheid. Hierbij ligt de focus specifieke groepen die specifieke aandacht vragen w.o jongeren in kwetsbare positie, daklozen, slachtoffers van HSG/KM, vluchtelingen en mensen met psychische beperking
- Op basis van 'Wat werkt kennis' over het vergroten van weerbaarheid van gemeenschappen handelingsperspectief ontwikkelen voor professionals in beleid en uitvoering en voor maatschappelijke organisaties. Ook hier focus op de specifieke groepen die specifieke aandacht vragen.

- ontsluiting van de in 2022 onderbouw de kennis en handelingsperspectief tbv bredere toepassing in de praktijk.
- Toetsing van de onderbouw de kennis en veelbelovende interventies op hun waarde bij toepassing online.
- toetsing en 'vertalen, van nieuwe kennis voor het bevorderen van onderling vertrouwen en wederzijdse hulp, ism met beoogde gebruikers en belanghebbenden tbv toepassing in de praktijk.

Toetsing van de ontwikkelde kennis en handelingsperspectieven in de praktijk: wat hebben sociaal professionals in de sociale basis nodig om de ontwikkelde kennis daadwerkelijk toe te kunnen passen? Vertaling hiervan in een leeraanbod voor de professionals.

Impactkaart Bestaanszekerheid

BEOOGDE IMPACT

Mensen hebben bestaanszekerheid omdat in de basisvoorwaarden is voorzien (stabiel inkomen, betaalbare/passende huisvesting en zorg, werk of een andere zinvolle daginvulling en de mogelijkheid om een financiële buffer op te bouwen).

AMBITIES [A]

- Overheidssturing heeft plaats vanuit vertrouwen: dit vormt de basis van systemen, regelingen en werkwijze van overheid en organisaties.
- Beleid en uitvoering sluiten aan bij de wensen, mogelijkheden en eigen verantwoordelijkheid van mensen.
- Overheden en maatschappelijke partners hanteren een samenhangende integrale aanpak om bestaanszekerheid op verschillende levensgebieden te waarborgen.
- In beleid en uitvoering is sprake van een reflexieve (lerende) praktijk die zich continu aanpast aan en tijdig anticipeert op ontwikkelingen in de samenleving die van invloed zijn op bestaanszekerheid van mensen.

LANGE TERMIJN EFFECTEN [LTE]

- Kennis over wat werkt in de aanpak van bestaanszekerheid wordt door overheden, organisaties, sociale professionals en vrijwilligers gebruikt om beleid en uitvoering te verbeteren.
- Inzichten uit de praktijk van gemeentelijke- en sociale professionals en ervaringsdeskundigen zijn bijeen gebracht zodat de praktijk kan doen wat werkelijk voor mensen van betekenis is
- Systemen en regelingen zijn zodanig aangepast dat meer rekening wordt gehouden met de impact op bestaanszekerheid van mensen.
- Zowel de beroepsgroepen en beleidsmakers die zich niet primair op bestaanszekerheid richten als die dat wel doen begrijpen elkaars taal en handelswijze en weten dit effectief op elkaar af te stemmen waardoor de mens waarbij bestaanszekerheid onder druk staat zich beter geholpen voelt en wordt.

Factoren en actoren in de context

KORTE TERMIJN EFFECTEN [KTE]

- Bestaande kennis over wat werkt in de aanpak van bestaanszekerheid is verrijkt met kennis vanuit beleid, praktijk en ervaring. Dit is vervolgens vertaald naar praktische handvatten voor beleid en uitvoering.
- Ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid worden erkend als gelijkwaardig ten opzichte van andere soorten kennis en benut bij evaluatie en vormgeving van beleid en ondersteuning.
- Op basis van good practices rond bestaanszekerheid, armoede en schulden is beschreven wat nodig is om de mens centraal te zetten in beleid en praktijk.
- Weeffouten in systemen die bestaanszekerheid van mensen onder druk zetten worden inzichtelijk en door de overheid en uitvoerings-organisaties aangepakt.
- Professionals in beleid en uitvoering beschikken over kennis en handvatten en handelingsperspectief voor een effectieve aanpak en preventie van armoede en schulden vanuit het perspectief van inwoners die het betreft.
- Bestaande kennis is samengebracht en gebundeld. Vanuit dat overzicht en samenhang zijn oplossingsrichtingen geïdentificeerd.
- Kennis over de samenhang van financiële problematiek met problemen op andere levensdomeinen leidt tot grotere betrokkenheid van partijen als maatschappelijke opvang, woningcorporaties, nutsbedrijven, eerstelijnszorg, e.d.

Satisfactie

DIRECTE RESULTATEN [R]

- Kennis is verzameld, gedeeld en verrijkt door deelname aan verschillende netwerken en bijeenkomsten rondom Bestaanszekerheid en ontsloten via kennisproducten, artikelen op het themadossier en bijdragen op landelijke congressen.
- De Wat werkt bij dossiers 'Aanpak van armoede en schulden' en 'Aanpak dak- en thuisloze jongeren' worden doorlopend geüpdatet met name met specifieke aandacht voor ervaringskennis.
- Kennis en uitwisseling over aanpakken en onderzoeken op gebied jongeren en schulden zijn onderling gedeeld en verbindingen gemaakt met een brede groep experts en onderzoekers.
- Professionals in beleid en uitvoering hebben de beschikking over kennis met daarin opgenomen handelingsperspectief en om problemen van armoede en schulden bij mensen op te pakken en erger te voorkomen.
- Ten behoeve van preventie van dak- en thuisloosheid is het sluitend model voorkomen huisuitzettingen doorontwikkeld, gepubliceerd en verspreid via een landelijke bijeenkomst.
- Professionals beschikken over praktijkkennis ten behoeve van hun rol in de beweging naar beschermd thuis, preventie van bestaansonzekerheid en dak- en thuisloosheid.
- Beleidsmakers en professionals hebben meer aandacht voor de relatie tussen bestaanszekerheid en de verschillende leefgebieden door het promoten en onder de aandacht brengen van de paper bestaanszekerheid onder druk,
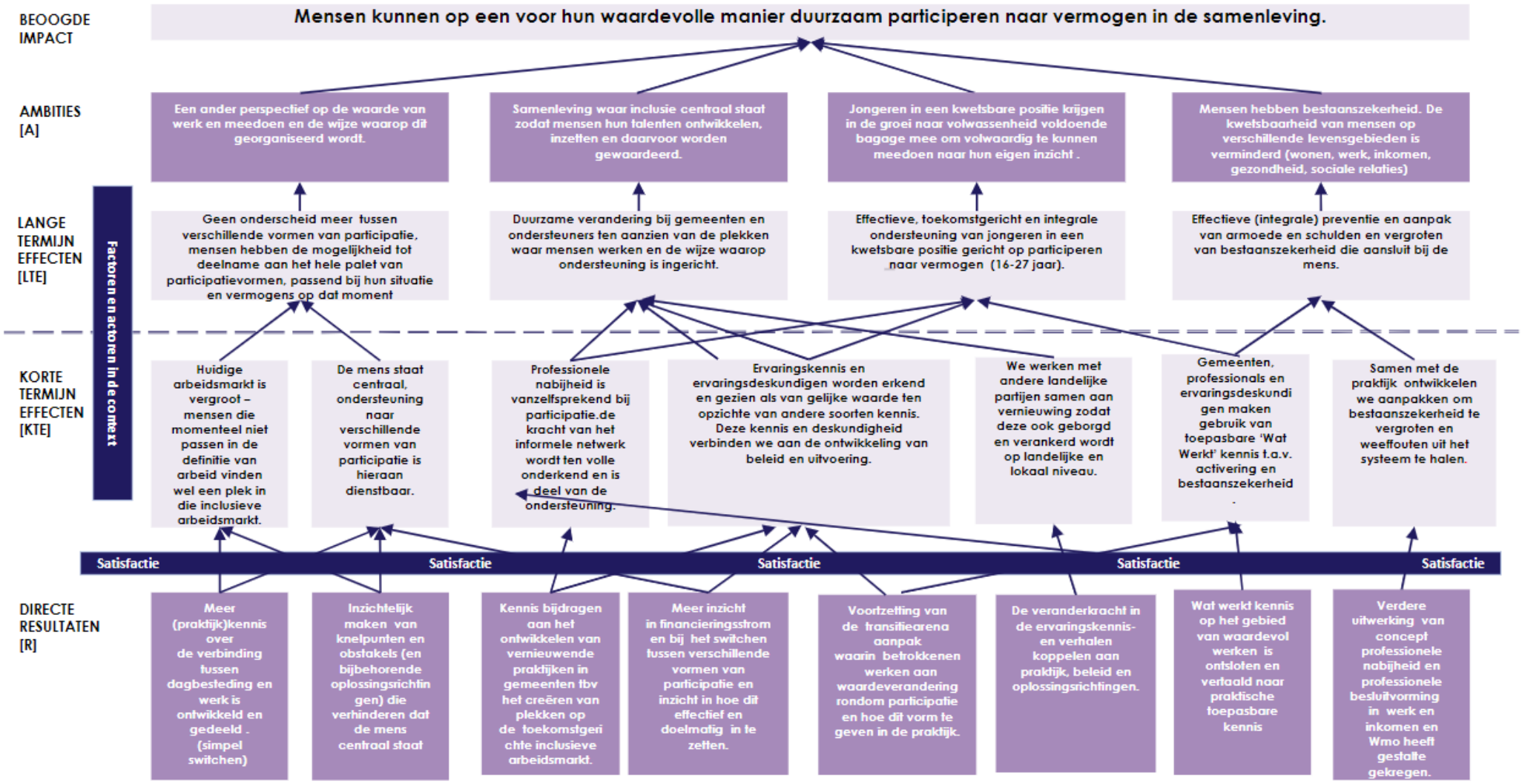
Waardevol werken